

Finansutskottets betänkande 1988/89: FiU29

Den kommunala ekonomin
(prop. 1988/89: 150 bil. 6)



1988/89
FiU29

Sammanfattning

I detta betänkande tillstyrker finansutskottet regeringens förslag beträffande statsbidrag till och avgifter från kommunsektorn som framlagts i kompletteringspropositionen. Samtliga motioner som väckts antingen under den allmänna motionstiden i år eller med anledning av kompletteringspropositionen avstyrks av utskottet.

Förslagen innebär att kommunerna tillförs 16,3 miljarder kronor i skatteutjämningsbidrag. I detta belopp ingår 230 milj.kr. för extra skatteutjämningsbidrag till kommuner med en besvärlig ekonomisk situation. I reservationer från moderata samlingspartiet, centerpartiet och miljöpartiet yrkas på ändringar i skatteutjämningsystemet.

Utskottet tillstyrker också att den allmänna skatteutjämningsavgiften höjs med 22 öre/skr. för kommuner och med 12 öre/skr. för landsting. Den särskilda skatteutjämningsavgiften föreslås utgå enligt en progressiv skala för alla kommuner med en skattekraft som överstiger den genomsnittliga skattekraften i riket. Det innebär att antalet berörda kommuner ökar från 6 till 38. I reservationer från moderata samlingspartiet, centerpartiet, folkpartiet och miljöpartiet yrkas avslag helt eller delvis på propositionens förslag.

Vidare tillstyrks att kommunerna ges kompensation för den slopade kommunala företagsbeskattningen och den slopade kommunala garantibeskattningen. Moderata samlingspartiet och folkpartiet yrkar i en gemensam reservation avslag på förslagen.

Utskottet avstyrker även ett antal motioner som tar upp utformningen av statsbidragen till kommunsektorn i stort. Moderata samlingspartiet, folkpartiet, centerpartiet, vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet reserverar sig på denna punkt.

Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet

dels proposition 1988/89: 150 bilaga 6 i vad avser punkt 7 Den kommunala ekonomin inför år 1990,

dels de med anledning av propositionen väckta motionerna

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) i vad avser yrkande 8,

1988/89: Fi63 av Lars Werner m. fl. (vpk) i vad avser yrkande 3 i berörd del,

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) i vad avser yrkande 26,

1988/89: Fi73 av Allan Ekström (m),

1988/89: Fi81 av Doris Håvik m. fl. (s),

1988/89: Fi84 av Lars Tobisson m. fl. (m),

1988/89: Fi86 av Anne Wibble m. fl. (fp),

dels de under allmänna motionstiden väckta motionerna

1988/89: Fi224 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 4 i berörd del,

1988/89: Fi226 av Olof Johansson m. fl. (c) yrkande 10,

1988/89: Fi301 av Kenth Skårvik och Leif Olsson (båda fp),

1988/89: Fi302 av Ove Karlsson m. fl. (s),

1988/89: Fi303 av Erling Bager m. fl. (fp),

1988/89: Fi304 av Mona Saint Cyr och Ewy Möller (båda m),

1988/89: Fi305 av Leo Persson och Bo Finnkvist (båda s),

1988/89: Fi306 av Agne Hansson och Marianne Jönsson (båda c),

1988/89: Fi307 av Lars Tobisson m. fl. (m),

1988/89: Fi308 av Lars Norberg och Elisabet Franzén (båda mp),

1988/89: Fi309 av Inger Schörling m. fl. (mp),

1988/89: Fi310 av Gunnar Björk m. fl. (c),

1988/89: Fi311 av Lars Tobisson m. fl. (m),

1988/89: Fi312 av Jens Eriksson och Inger René (båda m),

1988/89: Fi313 av Agne Hansson och Marianne Jönsson (båda c),

1988/89: Fi314 av Inger Schörling m. fl. (mp) yrkande 1,

1988/89: Fi421 av Ingela Mårtensson (fp).

Skrivelser i ärendet har inkommit från Danderyds, Jönköpings, Lidingö och Nynäshamns kommuner samt från Tjänstemännens centralorganisation.

Representanter för Stockholms stad och Svenska kommunförbundet samt Moderaterna i Stockholms län har inför företrädare för de olika partierna i utskottet redovisat sina synpunkter i ärendet och överlämnat handlingar.

Propositionernas förslag

I *proposition 100 bilaga 9* (finansdepartementet) har regeringen — efter föredragning av statsrådet Kjell-Olof Feldt —

dels under punkt E 1 föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition, till Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m. för budgetåret 1989/90 beräkna ett förslagsanslag på 14 511 000 000 kr.,

dels under punkt E 2 föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition, till Bidrag till kommunerna med anledning av avskaffandet av den

kommunala företagsbeskattningen för budgetåret 1989/90 beräkna ett förslagsanslag på 879 172 000 kr.,

1988/89: FiU29

dels under punkt E 3 föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition, till Bidrag till kommunerna med anledning av avskaffandet av den kommunala garantibeskattningen m. m. för budgetåret 1989/90 beräkna ett förslagsanslag på 450 000 000 kr.

I *proposition 150 bilaga 6* (finansdepartementet) har regeringen – efter föredragning av Kjell-Olof Feldt –

dels under punkt 7 Den kommunala ekonomin inför år 1990 (s. 13–21) föreslagit riksdagen

1. att anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1987: 560) om skatteutjämningsavgift,

2. att anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1987: 561) om särskild skatteutjämningsavgift,

dels under punkt E 1 föreslagit riksdagen

1. att bemyndiga regeringen att utge extra skatteutjämningsbidrag för år 1990 i enlighet med vad som förordats i propositionen,

2. att till Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m. för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 16 263 000 000 kr.,

dels under punkt E 2 föreslagit riksdagen att till Bidrag till kommunerna med anledning av avskaffandet av den kommunala företagsbeskattningen för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 879 172 000 kr.,

dels under punkt E 3 föreslagit riksdagen att till Bidrag till kommunerna med anledning av avskaffandet av kommunala garantibeskattningen m. m. för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 925 246 000 kr.

Propositionens lagförslag återfinns i *bilaga* till betänkandet.

Motionsyrkandena

Inriktningen av den kommunala ekonomin

1988/89: Fi63 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om statsbidragen till kommunsektorn, om den offentliga sektorns förnyelse och den framtida kommunalekonomiska utvecklingen, i berörd del.

1988/89: Fi86 av Anne Wibble m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för den kommunala ekonomin som anförs i motionen.

1988/89: Fi224 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om den kommunala ekonomin och en långsiktig utbyggnad

av den gemensamma sektorn genom utnyttjande av företagens likvida medel och vinstskatt, i berörd del.

1988/89: FiU29

1988/89: Fi311 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den kommunala ekonomin.

Statsbidragen till kommunsektorn

1988/89: Fi63 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statsbidragen till kommunsektorn, om den offentliga sektorns förnyelse och den framtida kommunalekonomiska utvecklingen, i berörd del.

1988/89: Fi86 av Anne Wibble m. fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statsbidragssystemet.

1988/89: Fi311 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att sammanlagt 8 586 000 000 kr. som en teknisk övergångslösning skall innehållas av de medel som staten överför till kommunerna i enlighet med vad i motionen anförts.

Skatteutjämningsystemet

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

26. att riksdagen avslår regeringens förslag om en utökning av den särskilda skatteutjämningsavgiften och ger regeringen till känna att en utredning bör göras om den långsiktiga utformningen av den kommunala skatteutjämningsenligt vad som anförts i motionen, i berörd del.

1988/89: Fi306 av Agne Hansson och Marianne Jönsson (båda c) vari – med hänvisning till vad som anförts i motion 1988/89: Sf307 – yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att större hänsyn skall tas till åldersfaktorn vid utformningen av den kommunala skatteutjämningsen och fördelningen av resurser för vård och omsorg om äldre över landet.

1988/89: Fi307 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om systemet för kommunal skatteutjämnings.

1988/89: Fi308 av Lars Norberg och Elisabet Franzén (båda mp) vari yrkas att riksdagen beslutar begära att regeringen tillsätter en utredning för att utarbeta förslag till en interkommunal utjämningsfond i enlighet med vad som ovan anförts i motionen.

1988/89: Fi309 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari – med hänvisning till vad som anförts i motion 1988/89: A453 – yrkas att riksdagen som sin

mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående kommunal skatteutjämning. 1988/89:FiU29

1988/89:Fi310 av Gunnar Björk m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar hos regeringen begära förslag om ett provisoriskt skatteutjämningsystem för 1990 i enlighet med vad i motionen anförts,

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära beredning och förslag till en effektiv kommunal skatteutjämning ingående i en samlad skattereform i enlighet med vad i motionen anförts.

1988/89:Fi311 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari yrkas

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag till förändringar av det kommunala skatteutjämningsystemet, i enlighet med vad i motionen föreslagits, i sådan tid att förändringarna kan träda i kraft fr. o. m. den 1 januari 1990.

1988/89:Fi313 av Agne Hansson och Marianne Jönsson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av en förstärkt kommunal skatteutjämning som förutsättning för rättvisare skatter i Kalmar län.

1988/89:Fi314 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari — med hänvisning till vad som anförts i motion 1988/89:Sk455 — yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förändring av principerna för kommunal skatteutjämning.

Inomregional utjämning

1988/89:Fi307 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om avveckling av lag om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun (SFS 1982:1070) i enlighet med vad som i motionen anförts.

Allmän skatteutjämningsavgift

1988/89:Fi84 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar avskaffa den allmänna skatteutjämningsavgiften fr. o. m. 1990.

1988/89:Fi86 av Anne Wibble m. fl. (fp) vari yrkas

6. att riksdagen med ändring av regeringens förslag beslutar att allmän skatteutjämningsavgift utgör 46 öre per skattekrona för landstingskommun resp. 60 öre per skattekrona för kommun.

1988/89:Fi311 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar avskaffa skatteutjämningsavgiften fr. o. m. 1990.

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

8. att riksdagen med avslag på proposition 1988/89: 150 i denna del beslutar anta lag om ändring i lagen (1987: 561) om särskild skatteutjämningsavgift ("Robin Hood-skatt") innebärande att den särskilda skatteutjämningsavgiften skall utgå från 115 procents skattekraft och däröver enligt vad som anförts i motionen.

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

26. att riksdagen avslår regeringens förslag om en utökning av den särskilda skatteutjämningsavgiften och ger regeringen till känna att en utredning bör göras om den långsiktiga utformningen av den kommunala skatteutjämningsen enligt vad som anförts i motionen, i berörd del.

1988/89: Fi73 av Allan Ekström (m) vari yrkas att riksdagen avslår proposition 1988/89: 150 såvitt avser ändring i lagen om särskild skatteutjämningsavgift.

1988/89: Fi84 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar avskaffa den särskilda skatteutjämningsavgiften ("Robin Hood-skatten") fr. o. m. 1990.

1988/89: Fi86 av Anne Wibble m. fl. (fp) vari yrkas

7. att riksdagen beslutar avskaffa den särskilda skatteutjämningsavgiften.

1988/89: Fi307 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar avskaffa den särskilda skatteutjämningsavgiften (Robin Hood-skatten) fr. o. m. 1990.

1988/89: Fi311 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen beslutar avskaffa den särskilda skatteutjämningsavgiften (den s. k. Robin Hood-skatten) fr. o. m. 1990.

Kompensation för slopad kommunal företagsbeskattning

1988/89: Fi81 av Doris Håvik m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att storstäderna bör få sådan kompensation för bortfallet av skatt för juridiska personer att de klarar nödvändiga investeringar för en god miljö och bra livsbetingelser för sina invånare.

1988/89: Fi84 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen beslutar avskaffa bidraget till kommunerna med anledning av avskaffandet av den kommunala företagsbeskattningen.

1988/89: Fi86 av Anne Wibble m. fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen avslår förslaget om bidrag till kommunerna med anledning av avskaffandet av den kommunala företagsbeskattningen.

1988/89: Fi226 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

10. att riksdagen avslår regeringens förslag om kompensation till kommunerna för den borttagna beskattningen av juridiska personer och borttagen garantibesättning, i berörd del.

1988/89:Fi311 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari yrkas

5. att riksdagen avslår regeringens förslag att till Bidrag till kommunerna med anledning av avskaffandet av den kommunala företagsbeskattningen för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag av 879 172 000 kr.

Kompensation för slopad kommunal garantibesättning

1988/89:Fi84 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari yrkas

4. att riksdagen beslutar avskaffa bidraget till kommunerna med anledning av avskaffandet av den kommunala garantibesättningen m. m.

1988/89:Fi86 av Anne Wibble m. fl. (fp) vari yrkas

4. att riksdagen avslår förslaget om bidrag till kommunerna med anledning av avskaffandet av den kommunala garantibesättningen m. m.

1988/89:Fi226 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

10. att riksdagen avslår regeringens förslag om kompensation till kommunerna för den borttagna beskattningen av juridiska personer och borttagen garantibesättning, i berörd del.

1988/89:Fi302 av Ove Karlsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om behovet av en förändring av skatteutjämnningssystemet så att de kommuner där fritidshus finns får kompensation motsvarande det skattebortfall som uppstått på grund av den förändrade beskattningen av fritidshus.

1988/89:Fi311 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari yrkas

6. att riksdagen avslår regeringens förslag att till Bidrag till kommunerna med anledning av avskaffandet av den kommunala garantibesättningen m. m. för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 000 kr.

1988/89:Fi312 av Jens Eriksson och Inger René (båda m) vari – med hänvisning till vad som anförts i motion 1988/89:Sk449 – yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kompensation till kommunerna för bortfallet av fastighetsskatten på fritidsbostäder.

Extra skatteutjämningsbidrag

1988/89:Fi86 av Anne Wibble m. fl. (fp) vari yrkas

5. att riksdagen beslutar öka anslaget till extra skatteutjämnning med 100 milj. kr. utöver regeringens förslag.

1988/89:Fi301 av Kenth Skårvik och Leif Olsson (båda fp) vari – med hänvisning till vad som anförts i motion 1988/89:Jo729 – yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om

att ställa medel till förfogande för kustkommunernas kostnader för strandstädning inom ramen för de särskilda skatteutjämningsmedlen.

1988/89: Fi303 av Erling Bager m. fl. (fp) vari — med hänvisning till vad som anförts i motion 1988/89: Jo753 — yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ställa medel till förfogande inom ramen för de särskilda skatteutjämningsmedlen som bidrag till kustkommunernas kostnader för strandstädning.

1988/89: Fi305 av Leo Persson och Bo Finnkvist (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att utöka bedömningsfaktorerna för erhållande av extra skatteutjämningsbidrag.

1988/89: Fi311 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari yrkas

8. att riksdagen bemyndigar regeringen att utge kompensation till kommuner och landstingskommuner för år 1990 i form av extra skatteutjämningsbidrag i enlighet med vad i motionen anförts.

9. att riksdagen beslutar att till extra skatteutjämningsbidrag för kommunerna m.m. för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag av 800 000 000 kr.

Kommunalt skattestopp

1988/89: Fi311 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari yrkas

10. att riksdagen beslutar anta nedanstående

Förslag till

Lag om begränsning i kommuns och landstingskommuns rätt att ta ut skatt för åren 1990 och 1991 m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Vid fastställande av skattesats för åren 1990 och 1991 får kommun eller landstingskommun ej överskrida den skattesats som kommunen eller landstingskommunen har bestämt för år 1989.

2 § Om särskilda förhållanden i kommun eller landstingskommun påkallar det, får regeringen efter ansökan bevilja undantag från vad som sägs under 1 §. Ansökan inges till länsstyrelse för det år ansökan avser.

3 § Högre skattesats än vad som är medgivet enligt 1 § får ej tillämpas vid debitering av kommunalskatt eller landstingsskatt för åren 1990 och 1991 enligt uppbördslagen (1953:272) eller vid utbetalning av sådan skatt för något av dessa år enligt lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns eller annan menighets utdebitering av skatt m. m., om ej regeringen beviljat undantag enligt 2 §.

Kostnadsanalyser i regeringens propositioner

1988/89: Fi304 av Mona Saint Cyr och Ewy Möller (båda m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna, vad i motionen anförts

om centrala beslut med kostnadsdrivande effekter på kommunerna och behovet av såväl kostnadsanalyser som konsekvensbeskrivningar i regeringens propositioner.

1988/89:FiU29

Forskning om kommuner och landsting

1988/89:Fi421 av Ingela Mårtensson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av forskning om kommuner och landsting.

Utskottet

Inriktningen av den kommunala ekonomin

Det konstateras i *kompletteringspropositionen* att den kommunala konsumtionen under huvuddelen av 1980-talet har haft en genomsnittlig årlig tillväxt på ca 2 %. Endast under två år var tillväxten lägre, nämligen åren 1986 och 1988 då den var 0,8 % resp. 1,8 %. Tillväxten har framför allt skett inom områden som har givits hög prioritet av statsmakterna, dvs. barn- och äldreomsorg. En så hög volymtillväxt inom den kommunala sektorn är inte på längre sikt förenlig med en balanserad utveckling av samhällsekonomin, konstateras det i propositionen. Statsmakterna har vid flera tillfällen de senaste åren uttalat att tillväxten i den kommunala konsumtionen bör begränsas till 1 % per år. Den tilltagande bristen på arbetskraft begränsar kommunernas möjligheter att expandera. Det är därför viktigt att kommunerna tillvaratar de befintliga personalresurserna och nedbringa personalomsättningen. Utbyggnaden av prioriterade områden måste ske genom omprövningar och omfördelningar av befintlig verksamhet.

Den kommunala verksamheten står inför stora och omvälvande förändringar inom de närmaste åren, anför det vidare i propositionen. För äldreomsorgen övervägs en strukturell förändring så att endast en huvudman blir ansvarig för all omsorg om och långvarig vård av äldre. Barnomsorgen skall enligt uppställda mål vara fullt utbyggd under 1991. Inom skolans område bör kommunerna få ett ökat driftansvar. Detta ställer stora krav på kommunerna att inom tillgängliga ekonomiska ramar effektivisera verksamheterna.

Sammanfattningsvis konstateras i propositionen att den finansiella situationen i kommunsektorn är god under förutsättning av en låg stabil pris- och löneutveckling. Variationerna mellan kommunerna är emellertid fortfarande stora. De stora skillnaderna i utdebitering kvarstår i stort sett, trots flera åtgärder för att minska spridningen av skattesatserna.

Några generella indragningar av medel från kommunerna föreslås inte. Inför år 1990 bedömer föredraganden det som mycket angeläget att motverka kommunala skatthöjningar och samtidigt begränsa konsumtionsökningen. Den kommunala konsumtionen bör inte öka med mer än 1 % per år under de närmaste åren.

I *motion Fi311* (m) anføres att kommuner och landsting har en mycket stor betydelse för den totala samhällsekonomin. Huvudproblemet med den offentliga sektorn är enligt motionärerna att den är alltför stor. Den kommunala konsumtionen har under åtskilliga år ökat betydligt mer än vad som är förenligt med en balanserad utveckling av samhällsekonomin.

Den kommunala volymtillväxten är bara ett av den ekonomiska politikens många misslyckanden. Den alltför snabba kommunala tillväxten är ett av de stora problemen i svensk ekonomi både i ett längre och i ett kortare perspektiv.

Kommuner och landsting disponerar över utomordentligt stora resurser. Genom en god förvaltning och omprioriteringar kan ökad kommunal service ges inom en oförändrad totalram reellt sett. Med tanke på den tidigare så snabba expansionstakten finns det goda möjligheter till en betydande effektivisering av verksamheten.

Om de kommunala monopolen bryts, kan privata alternativ och entreprenader utnyttjas varigenom konkurrensen ökar och effektivitetsvinster kan göras.

Produktivitetens utvecklingen har i Sverige under en lång följd av år varit negativ inom hälso- och sjukvård, utbildning och social verksamhet. Trots mycket stora satsningar redovisar den svenska hälso- och sjukvården jämfört med flera andra länder betydligt sämre effektivitet. Människor får därför inte den service de har rätt att kräva, anför motionärerna.

Om produktivetsminskningen upphörde och vändes till en ökning, skulle inom ramen för oförändrade kommunala utgifter bättre service kunna erbjudas än den som nu kräver en real kostnadsökning med ca 2 % och trots detta leder till otillfredsställande resultat. Motionärerna förordar därför en nolltillväxt, dvs. att de sammanlagda kommunala utgifterna skall vara oförändrade i fast penningvärde. Enligt motionärerna låter sig nolltillväxten väl förena med höga ambitioner för sådan verksamhet som i dag främst ombesörjs av kommunerna – förutsatt att förutsättningar för effektivisering skapas.

Motionärerna föreslår att skatteutjämningsavgiften avskaffas, liksom den särskilda skatteutjämningsavgiften (den s. k. Robin Hood-skatten). Kommunerna skall, enligt motionärernas mening, själva få behålla hela sitt skatteunderlag, vilket innebär ett tillskott med 4,8 miljarder kronor år 1990. Dessutom föreslås ett extra skatteutjämningsbidrag på sammanlagt 800 milj. kr.

De specialdestinerade bidragen bör sammanföras till ett bidrag och minskas med 8,6 miljarder kronor år 1990. Dessutom föreslås att kompensationen för slopandet av den kommunala företagsbeskattningen liksom för den kommunala garantibeskattningen avskaffas. Dessutom minskas kommunernas skatteintäkter till följd av motionärernas förslag om grundavdrag för barn.

I *motion Fi86* (fp) anføres att för att det skall vara möjligt att klara angelägnade utbyggnadsbehov och omsorg utan kommunala skattehöjningar krävs både hårda prioriteringar och genomgripande förändringar inom

kommunsektorn. Ett viktigt inslag härvidlag är att förnya den offentliga sektorn.

Det finns enligt motionärerna två huvudstrategier för förbättring av den verksamhet som den offentliga sektorn i dag bedriver: dels en inre reformation (ökad flexibilitet inom den offentliga verksamheten), dels en yttre reformation (ökad konkurrens genom att enskilda alternativ stimuleras). Båda dessa reformationer behövs.

Den inre reformationen innebär att människor får större valfrihet i den offentliga servicen. Politiker skall ange mål och kontrollera resultat – inte lägga sig i alla detaljer.

Den yttre reformationen innebär slopade offentliga monopol och därmed att enskilda initiativ släpps fram. När privata entreprenörer tillåts erbjuda sina tjänster på lika villkor ökar mångfalden och människors valfrihet. Genom konkurrens tvingas alla aktörer bli effektivare.

Den kommunala sektorn som helhet (primärkommuner och landstingskommuner) bör enligt motionärerna inte få växa med mer än 1 % per år. Den väntade demografiska utvecklingen, som bl. a. innebär att andelen äldre i befolkningen ökar kraftigt framöver, ställer dock speciella krav på sjukvården och äldreomsorgen. Sjukvården måste därför tillföras ökade resurser och bör få växa med ca 2 % per år. Den beräknade primärkommunala expansionen kan komma att behöva övervägas på nytt med hänsyn till befolkningsförändringar och en omfattande förändring av äldreomsorgens huvudmannaskap.

Motionärerna accepterar en viss höjning av den allmänna skatteutjämningsavgiften men anser att den särskilda avgiften skall avskaffas.

Motionärerna anser vidare att kompensation för den avskaffade kommunala beskattningen av juridiska personer samt för den avskaffade garantibeskattningen inte skall utgå. För att avskaffandet inte skall träffa enskilda kommuner alltför hårt föreslås dock att ytterligare 100 milj. kr. tillförs de extra skatteutjämningsbidragen.

Sammantaget innebär motionärernas förslag att den kommunala sektorn tillförs lika mycket pengar som i regeringens förslag, men med större rörelsefrihet för kommunerna eftersom graden av specialdestinering minskas.

I centrens ekonomisk-politiska *motion Fi62* med anledning av kompletteringspropositionen anförs att pressen på den kommunala sektorn måste minska. Samtidigt måste en politik föras som ger kommuner och landsting mer likartade ekonomiska möjligheter. Motionärerna syftar på att en förstärkning och omfördelning bör ske inom skatteutjämningsystemet. Den kommunala konsumtionen behöver enligt motionärerna växa med 2 % år 1989. Detta sammanhänger med kraven inom barnomsorg, vård och äldreomsorg. Dessa områden utgör tillsammans med skolan de prioriterade områdena. Motionärerna konstaterar att centern tagit aktiv del i uppbyggnaden av den offentliga sektorn och att man har en positiv grundinställning till denna. Offentligt finansierad verksamhet är enligt motionärerna på många områden överlägsen andra producenter. I många fall är offentlig finansiering den enda möjliga med hänsyn till verksamhetens karaktär, an-

för motionärerna. Något formellt yrkande om inriktningen av den kommunala ekonomin framförs emellertid inte av centerpartiet.

I *motion Fi63* (vpk) anförts att en förstärkning av statsbidragen till kommunsektorn är nödvändig. En mer långsiktig utbyggnad av viktiga och eftersatta områden inom den offentliga sektorn bör komma till stånd med utnyttjande av likviditetsöverskottet i näringslivet. Belopp i storleksordningen 10 miljarder kronor bör överföras. Man understryker också behovet av att behålla de specialdestinerade bidragen för att garantera en jämn utveckling i kommunerna. Privatiseringar av kommunal verksamhet bör motverkas, anför motionärerna, liksom snäva effektivitetskrav i verksamheten som vård, omsorg och utbildning.

I *motion Fi64* (mp) slår man vakt om den offentliga sektorn. En väl fungerande offentlig sektor är en av den svenska demokratins grundpelare, sägs det i motionen. Det är ett gemensamt ansvar att se till att den ges förutsättningar att fungera. Det är enligt motionärerna en viktig solidaritetsfråga. Verksamheten inom sjukvård, äldre- och handikappomsorg bör underlättas genom att sänka arbetsgivaravgiftsuttaget med 10 procentenheter. Motionärerna framför inte några formella yrkanden beträffande inriktningen av den kommunala ekonomin.

Utskottet vill med anledning härav anföra följande. I den långtidsbudget som redovisas i kompletteringspropositionen görs ett beräkningsantagande att den kommunala konsumtionen kommer att växa med 2 % reall varje år under långtidsbudgetperioden 1989/90–1993/94. Det är en något lägre ökningstakt än genomsnittet för åren hittills under 1980-talet. Med detta antagande försämras emellertid den kommunala sektorns finansiella sparande kraftigt mot slutet av perioden, i synnerhet i det alternativ som benämns högalternativet. Detta alternativ bygger på att lönerna ökar med 7 % per år och att priserna stiger med mellan 5,5 och 6 % per år. Slutsatsen av beräkningsresultaten i långtidsbudgeten är att den kommunala konsumtionen inte kan öka så mycket som 2 % per år i fasta priser. Kommunerna får inte planera för underskott i den löpande verksamheten.

Finansutskottet vill för sin del dra den slutsatsen att den kommunala konsumtionen i likhet med vad som sägs i propositionen och vad riksdagen tidigare uttalat inte bör öka med mer än 1 % per år under de närmaste åren. Det finns risk för att en alltför hög konsumtionstillväxt skulle leda till skattehöjningar. En sådan utveckling bör enligt utskottet undvikas.

Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i *motion Fi63* att betydande belopp, mer än 10 miljarder kronor, skall överföras från företagen till kommunsektorn för satsning på sjukvård, barnomsorg, äldreomsorg och kultur. Som utskottet framhåller i sitt betänkande 1988/89:FiU30 tenderar tillväxten i den inhemska efterfrågan att bli alltför hög och leda till växande bytesbalansunderskott. Åtgärder måste därför vidtas för att dels dämpa efterfrågan, dels stimulera arbetskraftsutbud och höja produktionskapaciteten.

Genom att överföra medel från den konkurrensutsatta sektorn till den icke konkurrensutsatta sektorn riskerar produktionskapaciteten att begränsas ytterligare med försämringar i bytesbalansen som följd. En sådan

utveckling skulle ofrånkomligen leda till att den svenska ekonomin återigen beträder vägen mot de stora obalanser som var rådande under senare delen av 1970-talet och de första åren på 1980-talet. Utskottet avstyrker därför motionerna Fi63 yrkande 3 i berörd del och Fi224 yrkande 4 i berörd del.

Utskottet kan inte heller ställa sig bakom kravet i motion Fi311 (m) om en nolltillväxt i den kommunala sektorn. Enbart befolkningsförändringar och redan fattade beslut leder vid oförändrad servicenivå i övrigt till en real ökning. Motionärerna påstår att produktivitetens utvecklingen i den kommunala sektorn varit negativ och utgår från att den generella neddragning av de finansiella resurserna som man föreslår omedelbart skall leda till en positiv produktivitetens utveckling. Utskottet vill för sin del inte utsluta att produktivitetens vinster är möjliga att göra på vissa områden men en så kraftig och omedelbar neddragning av resurserna som förordas i motion Fi311 (m) leder med stor sannolikhet till att resurserna kommer att utnyttjas sämre. Följden blir kapitalförstörelse och oacceptabla konsekvenser för kommuninvånarna. Motion Fi311 (m) yrkande 1 avstyrks därför av utskottet.

Det förslag till inriktning av den kommunala ekonomin som förordas i motion Fi86 (fp) överensstämmer i stora delar med vad som anförs i propositionen. Utskottet anser därför att ett tillkännagivande med denna innebörd till regeringen inte är behövligt. Motion Fi86 (fp) yrkande 1 avstyrks därför.

Statsbidragen till kommunsektorn

I *motionerna Fi84 (m)*, *Fi307 (m)* och *Fi311 (m)* anförs att den statliga styrningen av kommuner och landsting måste avvecklas. Många specialdestinerade statsbidrag har en snedvridande effekt och motverkar effekten av skatteutjämningsbidragen. Redan nästa år bör flertalet specialdestinerade bidrag till kommuner och landsting omvandlas till ett allmänt kommunalt bidrag. Samtidigt bör bestämmelser och detaljregleringar kopplade till statsbidragen avvecklas. Neddragningar av det statliga stödet till kommuner och landsting kan sedan ske över detta allmänna bidrag. År 1990 bör en neddragning ske med 8,5 miljarder kronor. En minskning av statsbidrag går, genom att den statliga styrningen samtidigt skall minska, väl att förena med en bättre verksamhet i kommunerna. Den verksamhet som i dag får bidrag förutsätts även i fortsättningen bli utförd i den omfattning som varje kommun finner bäst motsvara invånarnas önskemål och förväntningar.

I *motion Fi86 (fp)* konstateras att över en fjärdedel av kommunsektorns inkomster består av statsbidrag. Merparten av dessa är specialdestinerade för särskilda ändamål och förknippade med villkor av skilda slag. Enligt motionärernas mening är det angeläget att statsbidragssystemet förändras från stark specialdestinering till mer generell utformning och minskad detaljreglering. Ett sådant system ger kommunerna större möjlighet att själva utforma servicen till medborgarna på det sätt de finner bäst. För de berättigade krav på likformighet som i vissa fall kan ställas är det tillräckligt

med den lagstiftning som finns. Undantagsvis kan det finnas skäl att utforma statsbidrag så att viss verksamhet uppmuntras. Detta bör i så fall ske som ett temporärt bidrag till investeringar i stället för ett permanent bidrag till driften. En sådan generell utformning av statsbidragen står bättre i överensstämmelse med den viktiga principen om kommunal självstyrelse och kommunal demokrati.

Även i motioner från centerpartiet förordas en omläggning av det statliga bidragssystemet så att de specialdestinerade bidragen förs över till den kommunala skatteutjämningsen.

I *motion Fi63* (vpk) anförs att en förstärkning av statsbidragen till kommunsektorn är nödvändig. Den avveckling av de specialdestinerade bidragen som aviseras i propositionen kan inte godtas av motionärerna. De specialdestinerade bidrag som finns kvar behövs för att garantera en jämn utveckling i kommunerna.

Utskottet konstaterar att det finns samstämmighet i propositionen och i motionerna från de borgerliga partierna i synen på de specialdestinerade bidragen. De omfattande regleringar och bestämmelser som de ofta är förknippade med kan leda till att möjligheterna att på lämpligaste sätt uppnå det önskade resultatet begränsas. Inriktningen bör därför vara att för kommuner och landsting minska inslaget av specialdestinerade statsbidrag med omfattande bestämmelser och regleringar. Något tillkännagivande till regeringen med anledning av motion Fi86 (fp) torde emellertid inte vara erforderligt. Motion Fi86 yrkande 2 avstyrks därför.

Vad utskottet anfört innebär att utskottet avstyrker motion Fi63 (vpk) yrkande 3 som förordar att de specialdestinerade bidragen bibehålls i sin nuvarande utformning.

En sammanslagning och neddragning av statsbidragen i den omfattning som föreslås i motion Fi311 (m) bör emellertid inte komma i fråga. En förutsättning för omstrukturering av statsbidragen till kommunsektorn måste vara att de inte i sig leder till att kommunerna tvingas höja utdebiteringen. Ett skattestopp som motionärerna också föreslår är som utskottet ser det inte en framkomlig väg. Det leder utskottet till slutsatsen att några generella neddragningar i statsbidragen i den omfattning som föreslås i motion Fi311 (m) inte bör göras för år 1990. Utskottet avstyrker därför motion Fi311 (m) yrkande 7.

Skatteutjämningsystemet

Våren 1988 beslutade riksdagen (1987/88: FiU19, rskr. 244) att införa ett nytt skatteutjämningsystem. Det nya systemet innebar en kraftig omfördelning inom en i stort sett oförändrad medelsram. Bidragen höjdes i den norra delen av Sverige och sänktes i den södra delen. Samtidigt justerades den lägsta garanterade grundgarantinivån från 102 % till 100 % av medel-skattekraften. Vidare infördes en ny teknik för beräkning av skillnader i kostnader för åldersstruktur och socialstruktur. Tekniken bygger i huvudsak på förslag som utarbetats av den parlamentariskt sammansatta skatteutjämningskommittén.

I motioner från moderata samlingspartiet och centern som väckts i år

anförs att grundgarantinivån bör justeras så att lägsta nivån återigen blir 102 %. I *motionerna Fi307* och *Fi311* (m) föreslås att man även i övrigt återgår till de grundgarantinivåer som gällde år 1988. Bidraget bör dessutom beräknas utifrån en fast skattesats, lika för alla kommuner resp. landsting på 16 kr./skr. och 13:50 kr./skr. Vidare föreslås att beräkningen av kostnadsfaktorn för barnomsorg ändras så att hänsyn tas till antal barn i stället för faktisk utbyggnad av barnomsorgen.

Centern redovisar i *motion Fi226* ett förslag till grundgarantinivåer för Sveriges alla kommuner. Det innebär en förstärkning av bidragen för flertalet kommuner. Man föreslår också att den s. k. åldersfaktorn räknas upp och att en utredning tillsätts för att se över det framtida skatteutjämnings-systemet.

I *motion Fi306* av Agne Hansson och Marianne Jönsson (båda c) begärs också att åldersfaktorn i systemet omarbetas.

I *motion Fi313* av samma motionärer begärs en förstärkning av det kommunala skatteutjämningsystemet för att rättvisare skatter skall kunna tas ut i Kalmar län.

Även i miljöpartiets *motioner Fi64*, *Fi309* och *Fi314* föreslås att den kommunala skatteutjämningsutredningen utreds för att systemet bättre skall ta hänsyn till skillnader i skattekraft, åldersfördelning och geografisk situation.

I *motion Fi308* av Lars Norberg och Elisabet Franzn (båda mp) påpekas att systemet med skatteutjämningsbidrag som i allt större utsträckning finansieras med skatteutjämningsavgift leder till en rundpumpning av medel från kommun till kommun. På sikt borde man därför skapa ett interkommunalt skatteutjämningsystem där kommunerna själva svarar för omfördelningen. Fördelningen borde ske efter kommunernas skattekraft, åldersfördelning och geografiska förhållanden. Bidragen från staten borde kunna slopas om företagsskatten och fastighetsskatten återgick till kommunerna.

Mot bakgrund av att det nya skatteutjämningsystemet endast varit i kraft några månader vill utskottet inte förorda att ytterligare förändringar genomförs redan nu eller att systemet skall utredas på nytt. Det är angeläget att stabilitet skapas i systemet. Det finns emellertid skäl att följa hur utdebiteringsskillnaderna utvecklas. Som utskottet framhållit tidigare bör skillnader i utdebitering endast motsvaras av skillnader i kommunal ambitionsnivå.

Utskottet avstyrker med det anförda följande motioner som föreslår förändringar i skatteutjämningsystemet: *Fi64* yrkande 26 i berörd del, *Fi306*, *Fi307* yrkande 1, *Fi308*, *Fi309*, *Fi310* yrkandena 1 och 2, *Fi311* yrkande 4, *Fi313* samt *Fi314* yrkande 1.

Inomregional skatteutjämning

I *motion Fi307* av Lars Tobisson m. fl. (m) framförs uppfattningen att skatteutjämningsutredningen skall vara en statlig angelägenhet och inte finansieras med hjälp av avgifter på det kommunala skatteunderlaget. Den skall ge möjlighet till god kommunal verksamhet över hela landet. Motionärerna kritiserar därför den inomregionala skatteutjämningsutredningen inom Stockholms län som

finansieras via landstingsskatten. Den minskar den dynamik som ligger i den kommunala självstyrelsen och fria beskattningsrätten. Med sin nyckfulla geografiska avgränsning får den direkt olämpliga regionalpolitiska effekter. Landstingets eget skatteutjämningsystem förstärker snarare än balanserar verkan av det statliga systemet, anför motionärerna, och bidrar därigenom till att konservera en felaktig samhällsstruktur.

Utskottet vill med anledning härav anförda att skillnaderna i skattekraft inom Stockholmsregionen är stora, från 91 % av medelskattekraften i Norrtälje till 173 % i Danderyd. Som helhet har regionen en medelskattekraft på 121 % av riksgenomsnittet. Det ter sig därför rimligt att de skillnader som finns inom Stockholmsregionen i första hand utjämnas mellan kommunerna i regionen och inte genom överföring av medel från övriga riket. Utskottet anser därför inte att den lag som medger en inomregional skatteutjämning inom Stockholmsregionen skall upphöra att gälla såsom föreslås i motion Fi307 yrkande 3.

Allmän skatteutjämningsavgift

Våren 1985 beslutade riksdagen införa en avgift på det kommunala skatteunderlaget för att finansiera de automatiska ökningarna i statsbudgeten av de kommunala skatteutjämningsbidragen. För år 1986 utgjorde skatteutjämningsavgiften för kommuner och landsting, beräknad på det totala skatteunderlaget (inkl. tillskjuten skattekraftsgaranti) 14 öre/skr. För åren 1987 och 1988 höjdes avgiften med 10 öre/skr. vardera året. För år 1987 höjdes dessutom skatteutjämningsavgiften med 13 öre för kommunerna för att ersätta en utebliven besparing på utbildningsbidragen. För år 1989 är avgiftsuttaget 47 öre/skr. för kommunerna och 34 öre/skr. för landstingen.

I propositionen föreslås att avgiften i fortsättningen skall beräknas på enbart det egna skatteunderlaget. Förslaget gynnar kommuner med låg skattekraft. Som mest motsvarar detta 40 öre/skr. För att ändringen i avgiftsunderlag inte skall leda till inkomstbortfall för staten föreslås i propositionen en höjning av avgiften med 5 öre/skr. för kommuner och 4 öre/skr. för landsting.

För att på statsbudgeten neutralisera effekterna av skatteutjämningsbidragets automatiska ökning till följd av tillväxt i skatteunderlaget föreslås i propositionen en höjning med 8 öre/skr.

I kompletteringspropositionen föreslås vidare en kraftig höjning av statsbidraget till barnomsorgen (se 1988/89:FiU30). För att delvis finansiera denna höjning föreslås en höjning av skatteutjämningsavgiften för kommunerna med 9 öre.

Sammantaget skulle avgiften för år 1990 uppgå till 69 öre/skr. för kommunerna och 46 öre/skr. för landstingen.

I *motionerna Fi84 (m)* och *Fi311 (m)* yrkas att skatteutjämningsavgiften skall avskaffas fr. o. m. år 1990. Skatteunderlaget från fysiska personer skall utgöra underlaget för den skattefinansierade delen av kommunens verksamhet, anför motionärerna. Rundgång av bidrag och avgifter mellan stat och kommuner måste undvikas, anför man. Därför skall inte några

statliga avgifter på skatteunderlaget förekomma. Ett system där kommunerna betalar in skattepengar till staten, som sedan i sin tur betalar tillbaka dem i form av riktade bidrag, är inte bara opraktiskt utan leder också till fördyringar och urgröpning av den kommunala självstyrelsen, anför motionärerna. Skatteutjämningsavgiften bör därför avvecklas i sin helhet.

I *motion Fi86* (fp) godtas den föreslagna ändringen av avgiftsunderlaget och höjningarna av avgifterna till följd av detta. Likaså accepteras ökningen med 8 öre/skr. för att finansiera ökningen av skatteutjämningsbidragen. Däremot motsätter man sig att avgiften höjs för att finansiera statsbidragshöjningen till den kommunala barnomsorgen. Centerpartiet gör samma ställningstagande i sin motion om den ekonomiska politiken väckt med anledning av kompletteringspropositionen.

Utskottet vill med anledning härav anföra följande:

Av landets 284 kommuner ligger 45 kommuner, vilka innefattar över en tredjedel av landets befolkning, utanför skatteutjämningsystemet. Av landstingen är det endast tre landsting som ligger utanför skatteutjämningsystemet, dvs. de övriga landstingen både betalar avgift och erhåller skatteutjämningsbidrag.

Genom att ett stort antal kommuner och tre landsting har en så hög egen skattekraft att de inte får några skatteutjämningsbidrag deltar de inte i den utjämnning av skattekraft som skatteutjämningsystemet syftar till. Genom att ta ut en proportionell avgift på skatteunderlaget som finansierar den automatiska ökningen av bidragen sedan år 1986 får emellertid även de ekonomiskt sett starkare kommunerna bidra till omfördelningen av skattekraft genom att avstå finansiella resurser till förmån för andra ekonomiskt svagare kommuner inom systemet. Denna omfördelningseffekt förstärks genom den föreslagna ändringen av avgiftsunderlaget.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna Fi84 yrkande 1 och Fi311 yrkande 2 om att avskaffa den allmänna skatteutjämningsavgiften.

Utskottet anser, i likhet med vad som föreslås i propositionen och godtas i *motion Fi86* yrkande 6 och centerns motion om den ekonomiska politiken, att avgiftsunderlaget bör utgå endast från den egna skattekraften och att avgiften bör höjas för att neutralisera det statliga inkomstbortfallet till följd härav samt att avgiften höjs med 8 öre/skr. för att finansiera den automatiska bidragsökningen.

I finansutskottets betänkande 1988/89:FiU30 tillstyrker utskottet att statsbidragen till barnomsorgen höjs kraftigt. För att till viss del minska effekterna härav på statsbudgeten bör kommunerna själva medverka till finansieringen genom att skatteutjämningsavgiften höjs med 9 öre för kommunerna. Utskottet tillstyrker således propositionens förslag och avstyrker *motion Fi86* yrkande 6.

Särskild skatteutjämningsavgift

I propositionen anförts att avsikten med skatteutjämningsystemet är att utjämna de ekonomiska förutsättningarna för kommunerna och därmed på sikt också utjämna skattesatserna. Om de kommuner som har en hög skattekraft inte kan påverkas genom bidragssystemet kommer skillnaderna

i skattesats att bestå. Dessa skillnader är för närvarande betydande. Av detta skäl tas sedan år 1986 en avgift ut av kommuner med mycket hög skattekraft, över 125 % av medelskattekraften. I propositionen föreslås att avgiften i fortsättningen skall tas ut av alla kommuner med högre skattekraft än genomsnittet, 100 %, dock inte för den del av skatteunderlaget som understiger det för kommunen garanterade skatteunderlaget. Som motiv härför anförs följande.

Inom skatteutjämningsystemet sker en utjämning mellan kommunerna för skillnader i ålderssammansättning. Kommuner med ofördelaktig ålderssammansättning får förstärkta bidrag av de kommuner som har en fördelaktig sammansättning. Men eftersom de kommuner som har en fördelaktig sammansättning ofta inte ingår i systemet på grund av sin goda skattekraft, bidrar de inte heller till denna omfördelning. Dessa reduktioner för ålderssammansättning skulle uppgå till sammantaget 500 milj. kr. Genom att ta en särskild skatteutjämningsavgift skulle även dessa kommuner komma att bidra med en del av tilläggen till kommuner med ofördelaktig ålderssammansättning. En följd av förslaget är att antalet berörda kommuner ökar från 6 till 38.

I flera motioner från företrädare för moderata samlingspartiet och folkpartiet riktas häftig kritik mot utvidgningen av den särskilda skatteutjämningsavgiften. Man yrkar därför att den skall avskaffas helt. I *motion Fi64* (mp) motsätter man sig den föreslagna utvidgningen av avgiften. Centern accepterar i sin *motion Fi62* en viss skärpning av avgiften. Den bör enligt motionärerna utgå för kommuner med skattekraft högre än 115 %.

I *motionerna Fi73* av Allan Ekström (m) och *Fi84* av Lars Tobisson m. fl. (m) påtalas att lagen (1987:561) om särskild skatteutjämningsavgift inte varit föremål för lagrådets granskning.

Lagen tillkom på finansutskottets initiativ våren 1987. Motsvarande bestämmelser ingick i ett förslag till lag om skatteutjämning som framlagts av regeringen i proposition 1986/87:100. Detta förslag hade inte lagrådsgranskats eftersom lagen inte faller inom det område som enligt RF 8:18 regeringen eller riksdagsutskottet bör låta lagrådsgranska. Vid riksdagsbehandlingen framfördes inte heller något krav på lagrådsgranskning. Utskottet anser att man även inför den föreslagna utvidgningen av avgiftsuttaget kan avstå från en lagrådsgranskning.

Utskottet anser att regeringen även i sak givit goda motiv för att införa en utvidgad avgiftsskyldighet. Den bärande principen i skatteutjämningsystemet, att utjämna för skillnader i faktorer som kommunerna själva inte kan påverka, kan inte uppfyllas om vissa kommuner står utanför systemet. De kommuner med god skattekraft och fördelaktig ålderssammansättning som till följd härav inte omfattas av bidragssystemet bör därför på annat sätt medverka till att utjämna skillnaderna. Om man, som föreslås i *motion Fi62* (c), begränsar avgiften till att gälla för kommuner med en skattekraft över 115 % blir det endast ytterligare tre kommuner som kommer att beröras av avgiften. Propositionens förslag till utvidgning av avgiftsplikten som skulle omfatta ett trettiotal kommuner förefaller därför vara välmotiverat.

Utskottet tillstyrker därför propositionens förslag och avstyrker motio-

nerna Fi62 yrkande 8, Fi64 yrkande 26 i berörd del, Fi73, Fi84 yrkande 2 och Fi86 yrkande 7. Utskottet avstyrker också motionerna Fi307 yrkande 2 och Fi311 yrkande 3.

1988/89: FiU29

Kompensation för slopad kommunal företagsbeskattning

I propositionen föreslås att drygt 879 milj. kr. anslås för bidrag till kommunerna med anledning av avskaffandet av den kommunala företagsbeskattningen. I *motionerna Fi84 (m), Fi86 (fp), Fi226 (c) och Fi311 (m)* yrkas att bidraget inte skall utgå.

I *motion Fi81* av Doris Hävik m. fl. (s) tas storstädernas speciella problem upp. Som exempel nämns att Göteborg har totala merkostnader för dess sociala struktur och för dess regionala funktion som bedöms uppgå till 1 000 milj. kr./år. Dessa motsvarar en kommunal utdebitering på i storleksordningen 3:50 kr. Därtill kommer, anför motionärerna, att förslagen i kompletteringspropositionen för Göteborgs kommun innebär ökade utgifter med 250 milj. kr. år 1990, vilket motsvarar en utdebitering på ca 0:80 kr. Borttagandet av den kommunala beskattningsrätten för juridiska personer påskyndade dessutom koncentrationen av företag och industrier till storstadsregionerna, eftersom kranskommunerna inte på samma sätt som tidigare fick direkta skattefördelar av en etablering. För storstäderna har detta medfört stora negativa effekter på trafiksituationen och miljön. Den kompensation som ges för bortfallet av skatt från juridiska personer är enligt motionärerna klart otillräcklig för de merkostnader som uppstår i storstäderna.

Utskottet delar uppfattningen i motion Fi81 att storstäderna har stora kostnader för t.ex. trafik och miljöpåverkan. Väl fungerande storstäder och med god miljö är av stor betydelse för hela landet eftersom detta påverkar de internationella storföretagens etableringar. God livsmiljö för såväl människor som företag är avgörande konkurrensfaktorer.

Kompensationen för skatt för juridiska personer är av särskilt stor betydelse för storstäderna. Av det totalt föreslagna beloppet om 880 milj. kr. avser hälften Stockholms, Göteborgs och Malmö kommuner. Utskottet anser därför inte att denna kompensation skall avskaffas som föreslås i motionerna Fi84 yrkande 3, Fi86 yrkande 3, Fi311 yrkande 5 och Fi226 yrkande 10 i berörd del.

Regeringen har tillkallat en kommitté för att ta fram ett samlat underlag för begränsning av trafikens hälso- och miljöeffekter i storstadsområdena (dir. 1988: 20). Det kan förutsättas att flera av de problem motionärerna nämner i Fi81 kommer att tas upp i detta sammanhang.

Vad gäller miljösituationen i Göteborg har regeringen bemyndigat chefen för miljö- och energidepartementet att tillkalla en delegation med uppgift att initiera och samordna åtgärder för att göra Hisingen väsentligt renare inom en tioårsperiod (dir. 1987: 59).

Utskottet anser mot denna bakgrund att kompensationen för den slopade kommunala företagsbeskattningen bör utbetalas i enlighet med propositionens förslag. Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi81.

Riksdagen beslöt våren 1986 (SkU 1985/86: 50, rskr. 360) att slopa garantibesättningen av fysiska personers fastigheter liksom det extra avdraget från inkomst av schablontaxerad fastighet. Detta beslut påverkar den kommunala sektorns inkomster först fr. o. m. i år. Nettobortfallet i inkomster för kommunerna beräknas till ca 900 milj. kr. I propositionen föreslås att kommunerna kompenseras för detta bortfall.

Riksdagen beslöt vid samma tillfälle att slopa besättningen i utbokommun. I propositionen föreslås att kommuner som på grund av detta beslut får ett påtagligt skattebortfall även i detta fall bör kompenseras. Nettobortfallet beräknas uppgå till ca 20 milj. kr.

I *motionerna Fi84 (m)*, *Fi86 (fp)* och *Fi311 (m)* yrkas att den i detta sammanhang föreslagna kompensationen till kommunerna inte skall utgå.

I *motion Fi312* av Jens Eriksson och Inger René (båda m) yrkas med hänvisning till motivering i motion Sk449 att kommunerna skall kompenseras för bortfallet av fastighetsskatten på fritidsbostäder. Genom att kommunerna inte längre tillförs fastighetsskatten på fritidshus finns det inte något intresse för kommunerna att få fritidshus inom sina gränser. Det medför numera endast kostnader för kommunen om antalet fritidshus ökar. Motionärerna anser därför att kommunerna måste kompenseras för bortfallet av fastighetsskatt på fritidshus.

Även i *motion Fi302* av Ove Karlsson m. fl. (s) tas frågan om den slopade kommunala garantibesättningen av fastigheter upp. Motionärerna hävdar att fattiga glesbygdskommuner mister intäkter medan andra kommuner där ägarna till fritidshus bor får ökade intäkter till följd av den slopade utbokeskattningen. De drabbade kommunerna bör enligt motionärerna kompenseras antingen genom extra skatteutjämningsbidrag eller genom särskild kompensation.

Ett enigt finansutskott tillstyrkte våren 1986 i ett yttrande till skatteutskottet (FiU 1985/86: 4 y) att kommunerna skulle kompenseras för den slopade garantibesättningen. Företrädaren i utskottet för vänsterpartiet kommunisterna motsatte sig att den kommunala garantibesättningen avskaffades.

Finansutskottet har alltså uppfattningen att kommunerna bör få denna kompensation. Det innebär att kommunerna i enlighet med propositionens förslag får full kompensation för bortfallet av den inkomst av garantibesättningen som de annars skulle ha fått i skatteförskott år 1989. Det kan också nämnas att de kommuner som får skatteutjämningsbidrag genom detta bidrag kompenseras fullt ut för de bestående förlusterna av utbokeskattningen. Därmed torde de olägenheter som påtalas i motionerna Fi302 och Fi312 inte uppkomma. Några förändringar i skatteutjämningsystemet eller ianspråktagande av extra skatteutjämningsbidrag borde inte behövas. Utskottet avstyrker därför dessa motionsyrkanden.

Av utskottets ställningstagande följer att utskottet avstyrker bifall till motionerna Fi84 yrkande 4, Fi86 yrkande 4, Fi226 yrkande 10 i berörd del och Fi311 yrkande 6. I dessa motioner föreslås att någon kompensation inte skall utges till kommunerna.

I kompletteringspropositionen föreslås att de extra skatteutjämningsbidragen för år 1990 skall uppgå till 230 milj. kr.

I *motion Fi311* (m) föreslås att kommunerna med särskilt hög utdebitering, över 17 kr., bör få extra skatteutjämningsbidrag i syfte att stimulera till skattesänkning. Detta extra bidrag skall utbetalas med 50 % av skattesänkningen ned till 17 kr. det år sänkningen genomförs. I motionen föreslås också att en generell neddragning görs i statsbidragssystemet med 8,5 miljarder kronor och att kompensationerna för slopad kommunal företagsbeskattning och garantibeskattning avskaffas. Dessutom minskas kommunernas skatteintäkter till följd av motionärernas förslag om grundavdrag för barn. Samtidigt förordas att skatteutjämningsavgifterna avskaffas. Nettoeffekten blir ett inkomstbortfall. För att kompensera kommuner som drabbas särskilt hårt föreslås att de extra skatteutjämningsbidragen höjs med 800 milj. kr.

I *motion Fi86* (fp) föreslås att de extra skatteutjämningsbidragen höjs med 100 milj. kr. för att kompensera de kommuner som drabbas särskilt av motionärernas förslag om att slopa kompensationen för slopad kommunal företagsbeskattning och garantibeskattning.

Utskottet har i det föregående avvisat de förslag som återopas i motionerna Fi86 (fp) och Fi311 (m) för att höja det extra skatteutjämningsbidraget. Utskottet avstyrker därför även motionerna Fi311 yrkande 8 och Fi86 yrkande 5 avseende extra skatteutjämningsbidrag.

I tre motioner diskuteras vissa förhållanden som motionärerna anser bör beaktas vid fördelningen av de extra skatteutjämningsbidragen. Användning av *skatteutjämningsmedel för strandstädning* föreslås i *motion Fi301* (motivtexten i motion Jo729) av Kenth Skårvik och Leif Olsson (fp) samt i *motion Fi303* (motivtext i motion Jo753) av Erling Bager m. fl. (fp). I båda motionerna anförs att vissa kommuner, framför allt på västkusten, har omfattande utgifter för att ta hand om skräp som driver i land på stränderna. Motionärerna anser att staten bör ta en del av det ekonomiska ansvaret för denna verksamhet genom att kostnaderna för nedskräpningen beaktas vid fördelningen av de extra skatteutjämningsbidragen.

I *motion Fi305* av Leo Persson och Bo Finnkvist (s) diskuteras de problem som många kommuner har med eftersatt underhåll av bl. a. va-nät och skolbyggnader. Motionärerna framhåller att många kommuner inte har tillräcklig skattekraft för att kunna klara en acceptabel underhållsnivå. Av detta skäl föreslås att bedömningsfaktorerna upprustning och miljö skall ingå som underlag vid beräkning av de extra skatteutjämningsbidragen.

Vad gäller de extra skatteutjämningsbidragen är bedömningsgrunderna för bidragens fördelning inte särskilt reglerade i lagen eller förordningen om skatteutjämningsbidrag. Till grund för fördelningen ligger i stället vissa uttalanden av riksdagen samt regeringsbeslut om bidragens användning. Bedömningen av bidragsbehovet görs mot bakgrund av den samlade kommunalekonomiska situationen i kommunen. I bedömningen ingår också utvecklingen av näringslivet i kommunen, befolkningsutvecklingen samt

vissa andra faktorer av större betydelse. Enligt utskottets mening är det således möjligt att väga in faktorer av det slag som diskuteras i de aktuella motionerna i de fall de har en påtaglig inverkan på resp. kommuns ekonomiska situation. Kommunerna kan i sina ansökningar om bidrag särskilt framhålla olika typer av belastning på den kommunala ekonomin. Det kan däremot inte anses vara lämpligt att särskilt framhäva kostnaderna för t. ex. strandstädning som mer avgörande än andra faktorer av betydelse för den samlade ekonomiska situationen i kommunen vid fördelningen av de extra skatteutjämningsbidragen. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna Fi301 (fp) och Fi303 (fp).

Frågan om program för bl. a. va-nätets restaurering har behandlats av bostadsutskottet vid ett flertal tillfällen. Bostadsutskottet har därvid framhållit (BoU 1987/88: 10) att det växande behovet av underhåll, reinvesteringar och förnyelser i det kommunala anläggningsbeståndet inger anledning till oro. Bostadsutskottets uppfattning är emellertid att insatser inom detta område är väl kommunalekonomiskt motiverade och bör utan statligt stöd komma till stånd både för att undvika kapitalförstöring och för att på sikt uppnå lägre driftkostnader.

Finansutskottet delar bostadsutskottets uppfattning och vill därutöver nämna att det kan därför ifrågasättas om man inom skatteutjämningsystemets ram bör ge bidrag för restaurering av va-nät och skolbyggnader. Skatteutjämningsen syftar till att utjämna för kostnader som kommunerna inte själva kan påverka.

Utskottet avstyrker med det anförda motion Fi305 (s).

Anslag till skatteutjämningsbidrag till kommunerna

I budgetpropositionen föreslås att till Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m. för budgetåret 1989/90 anvisas ett förslagsanslag på 16 263 000 000 kr. Med hänvisning till vad utskottet ovan anför om skatteutjämningsystemet och om extra skatteutjämningsbidrag tillstyrker utskottet förslaget i propositionen och avstyrker motion Fi311 yrkande 9.

Kommunalt skattestopp

I *motion Fi311* (m) anför att de kraftiga kommunalskattehöjningar som i höstas genomfördes i många kommuner och landsting är djupt oroande. För att motverka tendenser till höjd genomsnittlig utdebitering och därmed ytterligare begränsad valfrihet för medborgarna anser motionärerna att ett kommunalt skattestopp skall införas. Ett skattestopp får dock utformas så att det inte hindrar skatteväxlingar som ett resultat av förändringar av uppgiftsfördelningen mellan kommunerna och landstingen, såsom den nu diskuterade huvudmannaskapsändringen för äldreomsorgen. Att sänka dagens höga kommunalskatter är en av de viktigaste skattepolitiska reformerna, anför motionärerna.

Utskottet har vid flera tillfällen under 1980-talet och senast våren 1988 behandlat motsvarande yrkande (1987/88:FiU19). Utskottet och riksdagen har vid dessa tillfällen avvisat kravet på skattestopp och återopat att

konstitutionsutskottet i betänkande KU 1980/81: 22 har klarlagt att grundlagsregleringen av den kommunala självbeskattningen innebär att kommunerna ges reell frihet att bestämma beskattningens storlek. Konstitutionsutskottets slutsats är därför att ingrepp i kommunernas beskattningsrätt bör undvikas. Finansutskottet har haft och har alltjämt samma uppfattning och avstyrker därför motion Fi311 (m) yrkande 10.

Kostnadsanalyser i regeringens propositioner

I *motion Fi304* av Mona Saint Cyr och Ewy Möller (båda m) anføres att det finns fog att på nytt upprepa framställningen om att regeringen i alla propositioner klart analyserar och redovisar samtliga kommunalekonomiska konsekvenser som direkt eller indirekt föranleds av framlagda förslag till beslut.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat motioner med denna innebörd, senast våren 1988. Utskottet gav därvid (1987/88: FiU19) uttryck för samma principiella inställning som nu redovisas i motion Fi304. Utskottet påpekade att det är angeläget att statsmakterna i det löpande arbetet klarlägger olika reformers effekter på den kommunala volymutvecklingen och på den kommunala ekonomin.

När det gäller riktlinjepropositioner har åtgärder vidtagits, bl. a. ändring av riksdagsordningen (RO 3:2), för att förslagen så långt det är möjligt skall åtföljas av kostnadsbedömningar. Av dessa bedömningar bör självfallet även de kommunala kostnaderna framgå.

Det kan även nämnas att i allmänna direktiv till kommittéer och särskilda utredare (dir. 1984: 5) föreskrivs att för avgivna förslag skall väl genomarbetade kostnadsberäkningar redovisas. Dessa skall ta hänsyn till alla kostnader för olika intressenter, däribland kommuner.

I den reviderade budgethandboken för myndigheternas anslagsframställningar föreskrivs att förslag skall kostnadsberäknas. Särskilt skall konsekvenserna för bl. a. kommunerna uppmärksammas. Detta leder till att regeringen får ett bättre underlag för kostnadsbedömningar i kommande propositioner.

Utskottet anser i överensstämmelse med tidigare riksdagsbeslut att motionsyrkandet inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida och avstyrker därför motion Fi304.

Forskning om kommuner och landsting

I *motion Fi421* av Ingela Mårtensson (fp) diskuteras behovet av forskning kring kommuner och landsting. Motionären anför att detta forskningsområde i dag inte är tillräckligt uppmärksammat. Inget av sektorforskningsråden har sådan forskning som en huvuduppgift. Vidare bör, enligt vad som anføres i motionen, en tvärvetenskaplig stadsforskning utvecklas utifrån ämnena sociologi, etnologi, företagsekonomi och statsvetenskap.

Motionären påpekar att det i Göteborg finns intresse för denna typ av forskning. Mot bl. a. denna bakgrund föreslås regeringen överväga att förlägga en kommunalekonomisk professur till Göteborgs universitet.

Utskottet instämmer i den av motionären framförda synen på behovet av *forskning om den offentliga sektorn*. Det är således angeläget att det bedrivs en forskning vars resultat kan bidra till förnyelsen av den offentliga sektorn. Forskningen inom området bör kunna medverka till att erfarenheter av olika lösningar på problem inom offentliga verksamheter tas till vara och sprids bland beslutsfattare. I samband med behandlingen av 1987 års forskningspolitiska proposition uttalade utskottet också sitt stöd för en forskning med denna inriktning (se FiU 1986/87: 26).

Vad utskottet vid detta tillfälle hade att överväga var bl. a. ett förslag om verksamheten vid delegationen för forskning om den offentliga sektorn. Delegationen, som är knuten till civildepartementet, bedriver en verksamhet som i första hand inriktas på övergripande frågor om kommunernas, landstingens och den statliga sektorns roll i samhällsutvecklingen. Forskningsdelegationen inriktar för närvarande sin verksamhet på tre huvuduppgifter, nämligen att initiera och stödja forskningsinsatser på angelägna områden, att verka för att forskningsresultaten blir kända samt att stimulera kontakter mellan forskare och avnämare.

Även om det följaktligen pågår viss verksamhet med den inriktning som efterfrågas i motionen kan självfallet forskningen inom området behöva utvecklas ytterligare eller utvidgas med exempelvis mer tvärvetenskapligt inriktade projekt. Det kan förutsättas att denna fråga kommer att övervägas närmare i samband med att riksdagen enligt planerna våren 1990 fattar beslut i mer övergripande forskningspolitiska frågor. Utskottet ser därför inte någon anledning för riksdagen att nu göra något tillkännagivande med anledning av motion Fi421 (fp).

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *inriktningen av den kommunala ekonomin*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Fi63 yrkande 3 i berörd del, 1988/89: Fi86 yrkande 1, 1988/89: Fi224 yrkande 4 i berörd del och 1988/89: Fi311 yrkande 1,
2. beträffande *statsbidragen till kommunsektorn*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Fi63 yrkande 3 i berörd del, 1988/89: Fi86 yrkande 2 och 1988/89: Fi311 yrkande 7,
3. beträffande *skatteutjämningsystemet*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Fi64 yrkande 26 i berörd del, 1988/89: Fi306, 1988/89: Fi307 yrkande 1, 1988/89: Fi308, 1988/89: Fi309, 1988/89: Fi310 yrkandena 1 och 2, 1988/89: Fi311 yrkande 4, 1988/89: Fi313 och 1988/89: Fi314 yrkande 1,
4. beträffande *inomregional skatteutjämning*
att riksdagen avslår motion 1988/89: Fi307 yrkande 3,

5. beträffande *allmän skatteutjämningsavgift*

att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89: Fi84 yrkande 1, 1988/89: Fi86 yrkande 6 och 1988/89: Fi311 yrkande 2 antar i proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 7 mom. 1 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1987: 560) om skatteutjämningsavgift,

6. beträffande *särskild skatteutjämningsavgift*

att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89: Fi62 yrkande 8, 1988/89: Fi64 yrkande 26 i berörd del, 1988/89: Fi73, 1988/89: Fi84 yrkande 2, 1988/89: Fi86 yrkande 7, 1988/89: Fi307 yrkande 2 och 1988/89: Fi311 yrkande 3 antar i proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 7 mom. 2 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1987: 561) om särskild skatteutjämningsavgift,

7. beträffande *kompensation för slopad kommunal företagsbeskattning*

att riksdagen med bifall till proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 7, E 2 och med avslag på motionerna 1988/89: Fi81, 1988/89: Fi84 yrkande 3, 1988/89: Fi86 yrkande 3, 1988/89: Fi226 yrkande 10 i berörd del och 1988/89: Fi311 yrkande 5 till *Bidrag till kommunerna med anledning av avskaffandet av den kommunala företagsbeskattningen* för budgetåret 1989/90 under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 879 172 000 kr.,

8. beträffande *kompensation för slopad kommunal garantibeskattning*

att riksdagen med bifall till proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 7, E 3 samt med avslag på motionerna 1988/89: Fi84 yrkande 4, 1988/89: Fi86 yrkande 4, 1988/89: Fi226 yrkande 10 i berörd del, 1988/89: Fi302, 1988/89: Fi311 yrkande 6 och 1988/89: Fi312 till *Bidrag till kommunerna med anledning av avskaffandet av den kommunala garantibeskattningen m. m.* för budgetåret 1989/90 under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 925 246 000 kr.,

9. beträffande *extra skatteutjämningsbidrag*

att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89: Fi86 yrkande 5, 1988/89: Fi301, 1988/89: Fi303, 1988/89: Fi305 och 1988/89: Fi311 yrkande 8 bemyndigar regeringen att utge extra skatteutjämningsbidrag för år 1990 i enlighet med vad som förordats i proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 7, E 1 mom. 1,

10. beträffande *anslag till skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.*

att riksdagen med bifall till proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 7, E 1 mom. 2 och med avslag på motion 1988/89: Fi311 yrkande 9 till *Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.* för budgetåret 1989/90 under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 16 263 000 000 kr.,

11. beträffande *lag om kommunalt skattestopp*

att riksdagen avslår motion 1988/89: Fi311 yrkande 10,

12. beträffande *kostnadsanalyser i regeringens propositioner*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Fi304,

1988/89:FiU29

13. beträffande *forskning om kommuner och landsting*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Fi421.

Stockholm den 25 maj 1989

På finansutskottets vägnar

Anna-Greta Leijon

Närvarande: Anna-Greta Leijon (s), Anne Wibbe (fp), Roland Sundgren (s), Lars Tobisson (m), Arne Andersson i Gamleby (s), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Iris Mårtensson (s), Lisbet Calner (s), Arne Kjörnsberg (s), Filip Fridolfsson (m), Lars De Geer (fp), Ivar Franzén (c), Hans Petersson (vpk), Carl Frick (mp), Marianne Carlström (s) och Sonia Karlsson (s).

1. Inriktningen av den kommunala ekonomin (mom. 1)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet vill" och på s. 13 slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Som utskottet ser det finns det stora risker för en fortsatt alltför snabb expansion av den kommunala verksamheten i förhållande till det samhällsekonomiska utrymmet. Den alltför snabba kommunala tillväxten är ett av de stora problemen i svensk ekonomi. Otillräckliga åtgärder under förra året och inför 1989 har bidragit till att denna utveckling fortsätter, vilket i sin tur medför risk för att den totala konsumtionen ökar alltför snabbt.

Kommuner och landsting disponerar över mycket stora resurser. Deras förutsättningar att inom oförändrade ramar ge en god service till medborgarna är därför stora. Med tanke på den tidigare så snabba expansionstakten finns det goda möjligheter till en betydande effektivisering av verksamheten. Målsättningen bör därför vara nolltillväxt i den kommunala konsumtionen.

Genom en god förvaltning och omprioriteringar kan ökad kommunal service ges inom en oförändrad totalram reallt sett. Om de kommunala monopolen bryts kan konkurrensen öka, vilket förbättrar effektiviteten. Dessutom kan privatiseringar och entreprenader utnyttjas, varigenom effektivitetsvinster kan göras.

Ett rimligt mål bör, enligt utskottets mening, vara att i ett första steg se till att produktiviteten inte ytterligare minskar inom den kommunala verksamheten. I nästa steg bör det vara möjligt att ställa samma krav på ökning av produktiviteten i kommunal verksamhet som inom motsvarande delar av privat tjänstproduktion.

Denna produktivitetsökning kan åstadkommas genom att de kommunala verksamhetsmonopolen bryts för att släppa fram nya former av enskild verksamhet. Härtill kommer de positiva effekterna av sänkta skatter.

Enligt finansplanen bör den kommunala konsumtionen öka med högst 1 % per år. Ändå redovisas i den preliminära nationalbudgeten att den väntas öka med 1,7 % både 1988 och 1989. Denna alltför stora volymökning förmår emellertid i dag inte mer än att ungefär kompensera den produktivitetsförlust som samtidigt sker.

Om produktivitetsminskningen upphörde, skulle samma verksamhet kunna bedrivas inom ramen för oförändrade kommunala utgifter som nu sker vid en real resursökning med bortåt 2 %. En nolltillväxt i den kommunala konsumtionen, som utskottet vill förorda, dvs. att de sammanlagda kommunala utgifterna skall vara oförändrade i fast penningvärde, låter sig alltså väl förena med höga ambitioner inom sådan verksamhet som i dag främst ombesörjs av kommunerna.

Kommunsektorns finansiella situation är god. För 1990 förutses enligt kompletteringspropositionen en förbättring av det finansiella sparandet

med 4,5 miljarder kronor. Stora skillnader föreligger dock mellan enskilda kommuner och landsting.

På längre sikt är utvecklingen av kommunens rörelseresultat mera betydelsefull än likviditetssituationen. Endast med en långsiktig balans mellan nettokostnader och löpande skatteintäkter erhålls en solid ekonomi. Detta gör det än mer angeläget att den kommunala konsumtionstillväxten hålls tillbaka. I motion Fi311 (m) föreslås vissa minskningar av statsbidragen till kommuner och landsting. Eftersom även utgiftsexpansionen dämpas till den av utskottet förordade nolltillväxten jämfört med nuvarande volymökning på ca 2 % innebär dessa förslag ingen finansiell försämring för kommunsektorn i förhållande till regeringens förslag.

Genom sänkta marginalskatter dämpas såväl löne- som prisstegringstakten, vilket har en positiv inverkan på kommunernas ekonomi. De dynamiska effekterna av sänkta skatter och brutna kommunala monopol innebär att kommunsektorns ekonomi totalt sett skulle förbättras med den politik som utskottet här förordat.

Mot här angiven bakgrund tillstyrker utskottet motion Fi311 (m) yrkande 1.

I motion Fi86(fp) förordas liksom i finansplanen en tillväxt i den kommunala konsumtionen på 1 %. Utskottet har ovan förordat och angivit motiven för en nolltillväxt i den kommunala konsumtionen. Utskottet avstyrker sålunda motion Fi86 (fp) yrkande 1.

Med det anförda avstyrks även övriga motioner som föreslår ännu högre expansionstal för de kommunala utgifterna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *inriktningen av den kommunala ekonomin*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi311 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1988/89:Fi63 yrkande 3 i berörd del, 1988/89:Fi86 yrkande 1 och 1988/89:Fi224 yrkande 4 i berörd del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

2. Inriktningen av den kommunala ekonomin (mom. 1)

Anne Wibble och Lars De Geer (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet vill" och på s. 13 slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill med anledning av vad som anføres i propositionen och motionerna anföra följande.

Regeringen förutser i den reviderade finansplanen att kommunernas volymexpansion kommer att öka med 1,5 % 1989. Enligt utskottets uppfattning är det samhällsekonomiskt nödvändigt att kommunernas expansion begränsas till 1 %. Som framhålls i motion Fi86 (fp) bör detta utrymme fördelas i något högre grad till landstingskommunerna med hänsyn till en nödvändig prioritering av sjukvården. Utskottet föreslår sålunda att hälso- och sjukvården tillåts expandera med ca 2 %.

Utskottet förordar i likhet med motion Fi86 (fp) att kommuner och landsting får väsentligt bättre möjligheter att använda sig av entreprenader

och enskilda alternativ. Därigenom kan servicen förbättras utan att kostnaden ökar samtidigt som invånarnas valfrihet ökar. För den kommunala ekonomin innebär sådan ökad konkurrens goda möjligheter till ökad effektivitet.

I motion Fi311 (m) yrkande 1 förordas nolltillväxt i den kommunala konsumtionen. Med hänvisning till vad utskottet här anfört avstyrks detta yrkande.

Vänsterpartiet kommunisterna föreslår åtgärder som sammantaget medger en mycket kraftig expansion i kommunsektorn. Med hänvisning till vad som ovan anförts avstyrks även dessa yrkanden.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *inriktningen av den kommunala ekonomin* att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi86 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1988/89: Fi63 yrkande 3 i berörd del, 1988/89: Fi224 yrkande 4 i berörd del och 1988/89: Fi311 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Inriktningen av den kommunala ekonomin (mom. 1)

Hans Petersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet vill" och på s. 13 slutar med "i berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill med anledning härav anföra följande. I den långtidsbudget som redovisas i kompletteringspropositionen görs en beräkning där man antar att den kommunala ekonomin kommer att växa med 2 % realt under budgetåren 1989/90–1993/94. Det är en något lägre ökningstakt än under genomsnittet för åren hittills under 1980-talet. Detta måste enligt utskottet anses som otillräckligt mot bakgrund av de stora förbättringar av verksamheten som är nödvändiga.

Problemen inom den offentliga sektorn är till icke oväsentlig del ett resultat av mer än ett decennium av besparingspolitik gentemot sektorn. Statens budgetsaldo och skyddandet av de stora vinsterna inom näringslivet och finanssektorn har fått gå före en behövlig utbyggnad/upprustning av den offentliga sektorns socialt och samhällsekonomiskt viktiga delar. Den offentliga sektorn har inte utvecklats i takt med kraven mot densamma. Arbetsmiljöer, skolmiljöer, arbetsförhållanden, löne- och bemanningsproblem, vårdköer och högre kostnader för den enskilde är resultatet. Det allmänna talet om effektiviseringar och införandet av löne- eller utgiftsramar hjälper föga mot dessa problem.

Vid sidan av demokratiseringar av arbetet och lokalt verksamhetsinflytande med möjlighet till personligt ansvar och överblick över arbetsgången krävs också större ekonomiska resurser. Genom utnyttjande av företagens likvida medel för en omedelbar insats inom den offentliga sektorn kan stora förbättringar göras. Med fortsatt inkomstförstärkning genom höjd vinstskatt för näringsliv och finanssektorn kan både den kommunalekonomiska utvecklingen förbättras och det tillgängliga kapitalet för spekulera-

tionskarusellen minskas. Likviditetsindragningen och den fortsatta vinstbeskattningen bör vara minst 10 miljarder kronor årligen.

Denna överföring från den s. k. "konkurrensutsatta sektorn" till den kommunala sektorn är välmotiverad utifrån mera långsiktiga överväganden. Den nödvändiga upprustningen av utbildning, trafik-, energi- och infrastruktur inom den kommunala sektorn har en avgörande betydelse också för den fortsatta näringslivsutvecklingen.

Utskottet tillstyrker därför bifall till motionerna Fi63 yrkande 3 i berörd del och Fi224 yrkande 4 i berörd del.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Det förslag" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Det förslag till inriktning av den kommunala ekonomin som förordas i motion Fi86 (fp) överensstämmer i stora delar med vad som anförs i propositionen. Motion Fi86 (fp) yrkande 1 avstyrks därför.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *inriktningen av den kommunala ekonomin*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Fi63 yrkande 3 i berörd del och 1988/89:Fi224 yrkande 4 i berörd del samt med avslag på motionerna 1988/89:Fi86 yrkande 1 och 1988/89:Fi311 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Inriktningen av den kommunala ekonomin (mom. 1, motiveringen)

Carl Frick (mp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet vill" och på s. 13 slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill bestämt avvisa den inställning som kommer till uttryck i kompletteringspropositionen som innebär att kommunerna med hjälp av statliga pekpinningar skall tillhållas en viss utgiftsökning, samtidigt som kommunerna åläggs en rad angelägna och viktiga uppgifter. Detta manifesteras i uttryck som att kommunerna får inte planera för underskott i den löpande verksamheten.

Utskottet tillstyrker i och för sig att flera uppgifter överflyttas och läggs på kommunerna. Det är viktigt att beslut fattas så nära de berörda som möjligt i samhället. Detta ökar möjligheterna till påverkan och deltagande. Men innebörden härav är att kommunerna måste ges en reell frihet att själva bestämma över sin verksamhet. Några former av statliga begränsningar eller pekpinningar kan därför inte tolereras. Den kommunala ekonomin måste överlämnas till de folkvalda i våra kommuner. Kommunerna måste således tillåtas få expandera i sin egen takt.

En naturlig följd av detta synsätt är att kommunerna måste återfå sin kommunala beskattningsrätt av företag och fastigheter. Kommunernas förmåga att ge service och skapa god miljö är ju basen för näringslivets möjligheter att verka. Det är därför rimligt att företagen betalar skatt i de kommuner där de bedriver sin verksamhet.

Utskottet avstyrker med det anförda alla motioner som innebär att stat-

5. Statsbidragen till kommunsektorn (mom. 2)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Principen om kommunal självstyrelse och kommunal demokrati borde innebära att medborgarna i enskilda kommuner och landsting själva får bestämma omfattningen och inriktningen av den kommunala resp. den landstingskommunala servicen. Bidragssystemet bör därför utformas så att det främjar förverkligandet av denna princip.

De specialdestinerade bidragen är i allmänhet förknippade med en lång rad detaljregleringar och omfattande administration från såväl den utbetalande myndighetens som den mottagande kommunens sida. Ett omfattande system byggt på specialdestinerade bidrag leder därför till betydande stelhet och ineffektivitet i resursutnyttjandet i kommunsektorn.

Utskottet delar därför den uppfattning som framförs i flera av motionerna att bidragssystemet bör ges en mer generell utformning. Systemet med specialdestinering av bidrag bör därför minska i omfattning.

För att möjliggöra ett mer flexibelt och effektivt resursutnyttjande bör bidragen till kommunerna ges utan villkor. Förutsättningarna i skattekraft och kostnader varierar emellertid kraftigt kommunerna emellan. Bidragssystemet bör därför främst inriktas på att utjämna dessa skillnader. Det kommunala skatteutjämnningssystemet bör således bibehållas och förstärkas. Principen bör vara att bidragen inte skall påverkas av kommunala beslut om verksamhetens inriktning och omfattning.

Utskottet tillstyrker därför yrkandet i motion Fi311 (m) att flertalet specialdestinerade bidrag snarast avvecklas och omvandlas till ett allmänt kommunalt bidrag. Samtidigt bör bestämmelser och detaljregleringar kopplade till statsbidragen avvecklas. Neddragningar av det statliga stödet till kommuner och landsting bör sedan ske över detta allmänna bidrag. I enlighet med vad som förslås i motion Fi311 bör redan år 1990 en neddragning ske med 8,5 miljarder kronor. Utskottet anser att regeringen bör ges i uppdrag att snarast lägga fram förslag för riksdagen om en omläggning av statsbidragen i denna riktning. Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi311 (m) yrkande 7 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande statsbidragen till kommunsektorn

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi311 yrkande 7 och med avslag på motionerna 1988/89: Fi63 yrkande 3 i berörd del och 1988/89: Fi86 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna att sammanlagt 8 586 000 000 kr. som en teknisk övergångslösning skall innehållas av de medel som staten överför till kommunerna i enlighet med vad utskottet anfört,

6. Statsbidragen till kommunsektorn (mom. 2)

1988/89:FiU29
Reservationer

Anne Wibble (fp), Gunnar Björk (c), Lars De Geer (fp), Ivar Franzén (c) och Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Principen om kommunal självstyrelse och kommunal demokrati borde innebära att medborgarna i enskilda kommuner och landsting själva får bestämma omfattningen och inriktningen av den kommunala resp. den landstingskommunala servicen. Bidragssystemet bör därför utformas så att det främjar förverkligandet av denna princip.

De specialdestinerade bidragen är i allmänhet förknippade med en lång rad detaljregleringar och omfattande administration från såväl den utbetalande myndighetens som den mottagande kommunens sida. Ett omfattande system byggt på specialdestinerade bidrag leder därför till betydande stelhet och ineffektivitet i resursutnyttjandet i kommunsektorn.

Utskottet delar därför den uppfattning som framförs i flera av motionerna att bidragssystemet bör ges en mer generell utformning. Systemet med specialdestinering av bidrag bör därför minska i omfattning.

För att möjliggöra ett mer flexibelt och effektivt resursutnyttjande bör bidragen till kommunerna ges utan villkor. Förutsättningarna i skattekraft och kostnader varierar emellertid kraftigt kommunerna emellan. Bidragssystemet bör därför främst inriktas på att utjämna dessa skillnader. Det kommunala skatteutjämningsystemet bör således bibehållas och förstärkas. Principen bör vara att bidragen inte skall påverkas av kommunala beslut om verksamhetens inriktning och omfattning.

Utskottet tillstyrker därför yrkandena i motionerna att merparten av de specialdestinerade bidragsformerna snarast avvecklas och att en större andel av bidragsgivningen från staten till kommunerna sker inom ramen för ett skatteutjämningsystem. Utskottet anser att regeringen bör ges i uppdrag att snarast lägga fram förslag för riksdagen om en omläggning av statsbidragen i denna riktning. Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi86 yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande statsbidragen till kommunsektorn

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi86 yrkande 2 och med avslag på motionerna 1988/89:Fi63 yrkande 3 i berörd del och 1988/89:Fi311 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Statsbidragen till kommunsektorn (mom. 2)

Hans Petersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "utformning" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att trots den samstämmighet som finns i proposi-

tionen och i motionerna från de borgerliga partierna i synen på de specialdestinerade bidragen, så kan dessa inte ligga till grund för den fortsatta utvecklingen.

I likhet med motion Fi63 (vpk) yrkande 3 anser utskottet att specialdestineringen av vissa bidrag är av mycket stor värde och erinrar om vad som utskottet anförde om de specialdestinerade bidragen i betänkandet FiU 1987/88: 19 om den kommunala ekonomin.

Utskottsmajoriteten (och sedermera riksdagen) ansåg vid detta tillfälle att

”Bidragen (de specialdestinerade) är ett av statsmakternas instrument för att påverka utformningen och omfattningen av olika verksamheter inom kommunsektorn. Det är inom vissa områden, t. ex. skolväsendet, angeläget att en godtagbar och enhetlig standard kan upprätthållas i hela landet. De specialdestinerade bidragen bidrar också till att stärka ekonomiskt och politiskt svaga grupperns livsvillkor och ekonomiska situation, t. ex. för barn, gamla och handikappade.”

Utskottet anser att detta ställningstagande fortfarande äger giltighet och yrkar därför bifall till motion Fi63 (vpk) yrkande 3 och avslag på de borgerliga motionerna och propositionen i motsvarande del.

2. beträffande *statsbidragen till kommunsektorn*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi63 yrkande 3 i berörd del och med avslag på motionerna 1988/89: Fi86 yrkande 2 och 1988/89: Fi311 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

8. Skatteutjämningsystemet (mom. 3)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med ”Mot bakgrund” och slutar med ”yrkande 1” bort ha följande lydelse:

Utskottet vill med anledning av skatteutjämningsystemet och härtill hörande motionsyrkanden anför följande.

För att ge möjlighet till god kommunal verksamhet över hela landet krävs ett väl fungerande kommunalt skatteutjämningsystem. Detta skall utjämna skillnader i de yttre förutsättningar som kommunerna inte själva kan påverka i nämnvärd utsträckning. Det gäller i första hand skatteunderlag, befolkningssammansättning och kostnadsläge men däremot inte kostnadsskillnader orsakade av olika standardnivåer på verksamheten eller misshushållning. Därigenom ges landets alla kommuner rättvisa grundförutsättningar.

Den kommunala skattesatsen skall vara ett uttryck för den kommunala självstyrelsen och spegla den avvägning mellan offentlig och enskild verksamhet som kommunens befolkning väljer.

De stora utdebiteringsskillnader som förekommer trots den omfattande utjämnningen av skattekraft beror till betydande del på den politik som förs i olika kommuner. En del kommuner för en medveten högskattepolitik, till

inte ringa del uppmuntrade av de incitament som det nuvarande skatteutjämningsystemet har medfört.

I likhet med vad som framhålls i motionerna Fi307 (m) och Fi311 (m) anser utskottet att grundgarantinivåerna i skatteutjämningsystemet bör återgå till de nivåer som gällde för 1988. Utskottet vill understryka att skatteutjämningsystemet inte får urholkas. Den måste i stället stärkas. Skatteutjämningsystemet skall vara objektivt och rättvist och i huvudsak grundas på faktiska skillnader i olika kommuners skatteunderlag och opåverkbara kostnadsnivåer.

Skatteutjämningsbidraget får inte stimulera till skattehöjningar. Utskottet vill därför förorda ett system där skatteutjämningsbidraget beräknas utifrån en enhetlig skattesats, vilken bör vara 16 kr. för kommunerna, 13:50 kr. för landstingen och 29:50 kr. för landstingsfri kommun.

För att stimulera kommunerna att sänka skatterna bör kommuner med särskilt hög utdebitering, över 17 kr., få extra skatteutjämningsbidrag. Detta extra skatteutjämningsbidrag skall utbetalas med 50 % av skattesänkningen ned till 17 kr. det år skattesänkningen genomförs. Därigenom ger skatteutjämningsystemet ett incitament för lägre skattesatser och minskade utdebiteringsskillnader mellan olika kommuner. Detta är särskilt motiverat av att skatteutjämningsystemet hittills stimulerat höjningar, vilket pressat upp de kommunala skattesatserna.

Vad gäller tekniken för beräkningar av skillnader i kostnader för åldersstruktur och social struktur anser utskottet att kostnader för barnomsorg uteslutande bör beräknas med utgångspunkt i antalet barn i berörda åldrar. Något hänsynstagande till den faktiska utbyggnaden av den kommunala barnomsorgen bör inte ske.

Utskottet vill betona vikten av att riksdagen begär förslag till förändringar av skatteutjämningsystemet i sådan tid att förändringarna kan träda i kraft fr.o.m den 1 januari 1990.

Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Fi307 yrkande 1 och Fi311 yrkande 4 om ett nytt skatteutjämningsystem bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Med detta ställningstagande tillgodoses också i stor utsträckning motionerna Fi310 yrkande 1 och Fi313.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *skatteutjämningsystemet*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89: Fi307 yrkande 1 och 1988/89: Fi311 yrkande 4 och med avslag på motionerna 1988/89: Fi64 yrkande 26 i berörd del, 1988/89: Fi306, 1988/89: Fi308, 1988/89: Fi309, 1988/89: Fi310 yrkandena 1 och 2, 1989/89: Fi313 och 1988/89: Fi314 yrkande 1 hos regeringen begär förslag till förändringar i skatteutjämningsystemet i enlighet med vad utskottet anfört, i sådan tid att förändringarna kan träda i kraft fr. o. m. den 1 januari 1990,

9. Skatteutjämningsystemet (mom. 3)

1988/89: FiU29
Reservationer

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Det nya skatteutjämningsystemet har endast varit verksamt under en kort tid. Utskottet anser ändå att det finns skäl att så snart som möjligt genomföra ytterligare förändringar. En genomgripande reformering av den kommunala skatteutjämningsen bör sålunda ske i samband med en kommande skattereform. Det är av särskilt stor vikt att utdebiteringsskillnaderna uppmärksammas noga i samband med att skattereformen genomförs. Konsekvenserna kan i annat fall bli ökat kommunalt skatteuttag och förstärkta skillnader mellan kommunerna. Inriktningen av en förändrad skatteutjämningsen bör vara att samtliga kommuner skall ingå i och omfattas av skatteutjämningsystemet, att merparten av de specialdestinerade bidragen överförs till skatteutjämningsystemet samt att systemet utformas så att i framtiden skillnader i utdebitering endast motsvaras av skillnader i kommunal service samt administrativ skicklighet. Utskottet anser att skatteutjämningsystemet måste utjämna effektivt för sådana faktorer som kommunerna inte själva kan påverka såsom skattekraft, ålderstruktur och geografiska förhållanden. I annat fall uppkommer orättvisa skillnader i kommunal utdebitering.

Utskottet tillstyrker med det anförda att riksdagen i enlighet med vad som anförts i motionerna Fi307 yrkande 2 hos regeringen begär förslag om ett nytt skatteutjämningsystem.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande skatteutjämningsystemet

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi310 yrkandena 1 och 2 och med avslag på motionerna 1988/89: Fi64 yrkande 26 i berörd del, 1988/89: Fi306, 1988/89: Fi307 yrkande 1, 1988/89: Fi308, 1988/89: Fi309, 1988/89: Fi311 yrkande 4, 1989/89: Fi313 och 1988/89: Fi314 yrkande 1 hos regeringen begär förslag till förändringar i skatteutjämningsystemet i enlighet med vad utskottet anför, i sådan tid att förändringarna kan träda i kraft fr. o. m. den 1 januari 1990,

10. Skatteutjämningsystemet (mom. 3)

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Det kommunala skatteutjämningsystemet är av stor betydelse för att skapa rättvisa förutsättningar i hela Sverige. I dag är skillnaderna i förutsättningar mycket stora, vilket framgår inte minst av de stora utdebiteringsskillnaderna. Det finns därför som utskottet ser det anledning att ta upp frågan om hur skatteutjämningsystemet bör utformas. Siktet bör i enlighet med vad som anförts i motion Fi308 vara inriktat på att bygga upp

ett interkommunalt skatteutjämningsssystem, där kommunerna själva svarar för omfördelningen. En förutsättning för en ökad kommunal självstyrelse är att kommunerna ges rätt att beskatta företag och fastigheter som är belägna i kommunen. Utskottet anser att en parlamentarisk utredning bör tillsättas omgående för att närmare studera dessa frågor.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi308 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *skatteutjämningsystemet*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89: Fi64 yrkande 26 i berörd del, 1988/89: Fi308, 1998/89: Fi309 och 1988/89: Fi314 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1988/89: Fi306, 1988/89: Fi307 yrkande 1, 1988/89: Fi310 yrkandena 1 och 2, 1988/89: Fi311 yrkande 4 och 1989/89: Fi313 hos regeringen hemställer om utredning av den långsiktiga utformningen av skatteutjämningssystemet i enlighet med vad utskottet anfört,

11. Inomregional skatteutjämning (mom. 4)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att den inomregionala skatteutjämningsen får märkliga effekter. Den förstärker snarare än balanserar verkan av det statliga systemet. Den bidrar därmed till att konservera en felaktig samhällsstruktur. Skillnader i utdebitering tycks snarare bero på vilken politisk majoritet som styr kommunen. Utskottet anser därför att den inomregionala skatteutjämningsen bör avskaffas. Det skulle minska landstingets utgifter med drygt 460 milj. kr.

Utskottet tillstyrker därmed motion Fi307 yrkande 3 om att avveckla den inomregionala skatteutjämningsen.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *inomregional skatteutjämning*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi307 yrkande 3 hos regeringen begär förslag om avveckling av lag (1982:1070) om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun i enlighet med vad utskottet anfört,

12. Allmän skatteutjämningsavgift (mom. 5)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Skatteunderlaget från fysiska personer skall utgöra underlaget för den skattefinansierade delen av kommunens verksamhet. Rundgång av bidrag

och avgifter mellan stat och kommuner måste undvikas. Därför bör inte några statliga avgifter på skatteunderlaget förekomma. Ett system där kommunerna betalar in skattepengar — för 1990 beräknas beloppet uppgå till drygt 6 miljarder kr. — till staten som sedan i sin tur betalar tillbaka dem i form av riktade bidrag, är inte bara opraktiskt utan leder också till en urgröpfung av den kommunala självstyrelsen. Skatteutjämningsavgiften bör därför enligt utskottets mening avvecklas i sin helhet.

Utskottet tillstyrker motionerna Fi84 (m) yrkande 1 och Fi311 yrkande 2 samt avstyrker motion Fi86 yrkande 6.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *allmän skatteutjämningsavgift*

att riksdagen med avslag på i proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 7 mom. 1 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1987: 560) om skatteutjämningsavgift och med bifall till motion 1988/89: Fi84 yrkande 1 och 1988/89: Fi311 yrkande 2 samt med avslag på motion 1988/89: Fi86 yrkande 6 antar följande

Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1987: 560) om skatteutjämningsavgift

Härigenom föreskrivs att lagen (1987: 560) om skatteutjämningsavgift skall upphöra att gälla vid utgången av år 1989.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

13. Allmän skatteutjämningsavgift (mom. 5)

Anne Wibble (fp), Gunnar Björk (c), Lars De Geer (fp) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "I finansutskottets" och slutar med "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser inte att den i kompletteringspropositionen föreslagna höjningen av skatteutjämningsavgiften för kommunerna med 8 öre bör genomföras. Denna föreslås i propositionen betala för ökade statsbidrag till barnomsorgen. Utskottet konstaterar emellertid dels att utskottet förordar en annan utformning av statsbidragen, dels att det föreslagna finansieringssättet går stick i stäv med utskottets önskan att öka de generella bidragen och att reducera de specialdestinerade bidragen. Utskottet tillstyrker, i likhet med vad som förslås i motion Fi86 yrkande 6, att avgiften höjs med 13 öre/skr. för kommuner och med 12 öre/skr. för landsting.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *allmän skatteutjämningsavgift*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi86 yrkande 6 samt med avslag på motionerna 1988/89: Fi84 yrkande 1 och 1988/89: Fi311 yrkande 2 antar i proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 7 mom. 1 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1987: 560) om skatteutjämningsavgift med den ändringen att i 4 § avgiften för kommun skall vara 60 öre per skattekrona,

14. Särskild skatteutjämningsavgift (mom. 6)

1988/89: FiU29
Reservationer

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m) och Lars De Geer (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Lagen tillkom" och på s. 19 slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Den föreslagna utvidgningen och utformningen av skatteskalen för den s. k. Robin Hood-skatten innebär så pass stor förändring av hela skatteutjämningsystemet att en lagrådsgranskning vore befogad. Reglerna innebär ju att nära nog varje kommun framför allt i Stockholmsområdet särbehandlas enligt minst sagt godtyckliga regler. Den kommunala beskattningsrätten är för de kommuner som berörs av den särskilda skatteutjämningsavgiften en ren chimär. Det är staten som genom den progressiva skalan tvingar sparsamma kommuner att drastiskt höja skatten. Det finns således, som utskottet ser det, starka skäl för att låta lagrådet granska i vilken utsträckning den nu föreslagna utformningen av avgiften överensstämmer med grundlagen.

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motionerna Fi73 (m), Fi84 (m), Fi86 (fp), Fi307 och Fi311 (m) att den särskilda skatteutjämningsavgiften bör avvecklas. Det är inte rimligt att de kommuner som bedriver en effektiv och mindre kostnadskrävande verksamhet skall bestraffas av staten. Den särskilda skatteutjämningsavgiften, den s. k. Robin Hood-skatten, innebär att några kommuner påförs en progressiv avgift. Det är emellertid kommunens invånare och skattebetalare, inte kommunen, som betalar den särskilda skatteutjämningsavgiften. Invånare med låga inkomster i kommuner som drabbas av Robin Hood-skatten kan härigenom få betala utgifterna för invånare med höga inkomster i andra kommuner. I Robin Hood-kommunerna är det de facto staten och inte kommunerna som fastställer kommunalskattesatsernas storlek. Detta strider mot den kommunala självstyrelsen. Utskottet vill bestämt avvisa ett sådant system.

Utskottet anser således att den progressiva skatteutjämningsavgiften bör avskaffas och tillstyrker motionerna Fi73 (m), Fi84 (m) yrkande 2, Fi86 (fp) yrkande 7, Fi307 (m) yrkande 2 och Fi311 (m) yrkande 3.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *särskild skatteutjämningsavgift*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89: Fi73, 1988/89: Fi84 yrkande 2, 1988/89: Fi86 yrkande 7, 1988/89: Fi307 yrkande 2 och 1988/89: Fi311 yrkande 3 samt med avslag på motionerna 1988/89: Fi62 yrkande 8 och 1988/89: Fi64 yrkande 26 i berörd del och på i proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 7 mom. 2 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1987: 561) om särskild skatteutjämningsavgift antar följande

Förslag till Lag om upphävande av lagen (1987: 561) om särskild skatteutjämningssavgift

1988/89: FiU29
Reservationer

Härigenom föreskrivs att lagen (1987:561) om särskild skatteutjämningsavgift skall upphöra att gälla vid utgången av år 1988.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

15. Särskild skatteutjämningsavgift (mom. 6)

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet anser" och på s. 19 slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att utvidgad avgiftsskyldighet inom ramen för den särskilda skatteutjämningsavgiften är motiverad. De kommuner som har de bästa förutsättningarna vad gäller skattekraft, ålderssammansättning m. fl. faktorer bör ha förutsättningar att bidra till en ökad skatteutjämningsavgift utöver det allmänna skatteutjämningsystemet. En lämplig gräns över vilken kommun skall vara skyldig att erlagga särskild skatteutjämningsavgift anser utskottet vara 115 % av medelskattekraften. Utskottet vill med detta tillstyrka motion Fi62 (c) yrkande 8 och avstyrker därmed motionerna Fi64 (mp), Fi73 (m), Fi84 (m), Fi86 (fp), Fi307 (m) och Fi311 (m).

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *särskild skatteutjämningsavgift*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi62 yrkande 8 samt med avslag på motionerna 1988/89: Fi64 yrkande 26 i berörd del, 1988/89: Fi73, 1988/89: Fi84 yrkande 2, 1988/89: Fi86 yrkande 7, 1988/89: Fi307 yrkande 2 och 1988/89: Fi311 yrkande 3 antar i proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 7 mom. 2 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1987:561) om särskild skatteutjämningsavgift med den ändringen i 3 § att ingen avgift utgår om skattekraften understiger 115 % av medelskattekraften och att avgiften uppgår till 2 kr. per skatte-krona om skattunderlaget utgör 115–119,99 % av medelskattekraften,

16. Särskild skatteutjämningsavgift (mom. 6)

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet anser" och på s. 19 slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Propositionens förslag till utvidgad avgift innebär en kraftig skärpning och utvidgning av avgiftsuttaget. Antalet kommuner som berörs utökas genom förslaget kraftigt från 6 till 38. Det skulle allvarligt störa den kommunala budgetprocessen för de berörda kommunerna om denna ändring genomfördes nu. Utskottet delar dock uppfattningen att skatteutjämningsavgiften kan behöva reformeras. Detta bör dock utredas närmare. Utskottet

avstyrker således propositionens förslag till ändrad särskild skatteutjämningsavgift och tillstyrker därmed motion Fi64 yrkande 26.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *särskild skatteutjämningsavgift*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi64 yrkande 26 i berörd del, samt med avslag på motionerna 1988/89: Fi62 yrkande 8, 1988/89: Fi73, 1988/89: Fi84 yrkande 2, 1988/89: Fi86 yrkande 7, 1988/89: Fi307 yrkande 2 och 1988/89: Fi311 yrkande 3 avslår i proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 7 mom. 2 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1987: 561) om särskild skatteutjämningsavgift,

17. Kompensation för slopad kommunal företagsbeskattning (mom. 7)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m) och Lars De Geer (fp) anser

dels att utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Kompensationen för" och slutar med "berörd del" bort utgå,

dels att utskottets yttrande på s.19 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "motion Fi81" bort ha följande lydelse:

Utskottet avstyrker med det anförda motion Fi81.

Moderata samlingspartiet, folkpartiet och centern har i en gemensam motion lämnat ett förslag om vårdnadsbidrag. Som en del av finansieringen av vårdnadsbidraget föreslås att kommunerna inte skall ges något kompensationsbidrag för avskaffandet av den kommunala företagsbeskattningen. Utskottet delar motionärernas uppfattning att kompensationen för avskaffandet av den kommunala företagsbeskattningen bör avskaffas. Detta bör ske fr. o. m. år 1990. Utskottet avstyrker därför propositionens förslag i detta avseende.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *kompensation för slopad kommunal företagsbeskattning*

att riksdagen med anledning av proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 7, E 2 samt motionerna 1988/89: Fi84 yrkande 3 och 1988/89: Fi86 yrkande 3, 1988/89: Fi226 yrkande 10 i berörd del och 1988/89: Fi311 yrkande 5 och med avslag på motion 1988/89: Fi81 till *Bidrag till kommunerna med anledning av avskaffandet av den kommunala företagsbeskattningen* för budgetåret 1989/90 under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 440 000 000 kr.,

18. Kompensation för slopad kommunal garantibeskattning (mom. 8)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m) och Lars De Geer (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Ett enigt" och slutar med "till kommunerna" bort ha följande lydelse:

Moderata samlingspartiet, folkpartiet och centern har i en gemensam motion lämnat ett förslag om vårdnadsbidrag. Som en del av finansieringen av vårdnadsbidraget föreslås att kommunerna inte skall ges något kompensationsbidrag för avskaffandet av den kommunala garantibeskattningen. Utskottet är av samma mening som motionärerna och anser att kompensation för den slopade kommunala garantibeskattningen inte bör införas. Utskottet avstyrker därför propositionens förslag i detta avseende och tillstyrker motionerna Fi220 (c), Fi223 (m) och Fi232 (fp) i här aktuella delar.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *kompensation för slopad kommunal garantibeskattn*

ning
att riksdagen med anledning av regeringens förslag i proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 7, E 3 och motionerna 1988/89: Fi84 yrkande 4, 1988/89: Fi86 yrkande 4, 1988/89: Fi226 yrkande 10 i berörd del och 1988/89: Fi311 yrkande 6 samt med avslag på motionerna 1988/89: Fi302 och 1988/89: Fi312 till *Bidrag till kommunerna med anledning av avskaffandet av den kommunala garantibeskattningen m. m.* för budgetåret 1989/90 under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 462 623 000 kr.,

19. Extra skatteutjämningsbidrag (mom. 9)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "extra skatteutjämningsbidrag" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att en generell neddragning bör göras av överföringarna till kommunerna. Neddragningen bör, såsom föreslås i motion Fi311 (m), avpassas så att den kommunala konsumtionen hålls på en oförändrad nivå under de närmaste åren. För att kompensera de kommuner som kan komma att hamna i en besvärlig ekonomisk situation till följd av dessa ändrade förutsättningar bör extra skatteutjämningsbidrag utgå.

Vidare anser utskottet, i likhet med vad som föreslås i motion Fi311 (m), att de kommuner som har en utdebitering som är högre än 17:00 kr./skr. och som sänker sin skatt, bör få ett bidrag för detta motsvarande hälften av skattebortfallet ned till 17:00 kr. Bidraget bör utgå i form av extra skatteutjämningsbidrag.

Till följd av dessa förslag bör ytterligare 800 milj. kr. anvisas som extra skatteutjämningsbidrag för år 1990. Utskottet tillstyrker med det anförda motion Fi311 yrkande 8, vilket innebär att utskottet avstyrker motion Fi86 yrkande 5 enligt vilken endast 100 milj. kr. föreslås i höjning av de extra skatteutjämningsbidragen.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *extra skatteutjämningsbidrag* att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi311 yrkande 8 och med avslag på motion 1988/89: Fi86 yrkande 5, 1988/89: Fi301, 1988/89: Fi303 och 1988/89: Fi305 samt med anledning av vad som anförs i proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 7, E 1 mom. 1 bemyndigar regeringen att utge kompensation till kommuner och landstingskommuner för år 1990 i form av extra skatteutjämningsbidrag i enlighet med vad utskottet anfört,

20. Extra skatteutjämningsbidrag (mom. 9)

Anne Wibble och Lars De Geer (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "extra skatteutjämningsbidrag" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, såsom föreslås i motion Fi86 (fp), att vissa förändringar bör göras av överföringarna till kommunerna. Bidragen för kompensation för den slojade kommunala företagsbeskattningen och slojade kommunala garantibeskattningen bör avskaffas. Utskottet har emellertid i annat sammanhang föreslagit ny utformning av statsbidragen till barnomsorgen, som har beräknats tillföra kommunerna större intäkter än regeringens förslag. Det bör därför vara möjligt att låta den kommunala konsumtionstillväxten uppgå till 1 % för år 1990 utan några skattehöjningar. För att kompensera de kommuner som kan komma att hamna i en besvärlig ekonomisk situation till följd av dessa ändrade förutsättningar bör extra skatteutjämningsbidrag utgå.

Till följd härav bör ytterligare 100 milj. kr. anvisas som extra skatteutjämningsbidrag för år 1990. Utskottet tillstyrker med det anförda motion Fi86 yrkande 5, vilket innebär att utskottet avstyrker motion Fi311 yrkande 8 enligt vilken en höjning föreslås av de extra skatteutjämningsbidragen med 800 milj. kr.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Vad gäller" och på s. 22 slutar med "Fi303 (fp)" bort ha följande lydelse:

Utskottets ovanstående bifall till förslaget i motion Fi86 (fp) om att höja det extra skatteutjämningsbidraget med 100 milj.kr. ger större möjligheter för regeringen att ta hänsyn till olika former av onormal belastning på den kommunala ekonomin vid fördelningen av bidragen. Utskottet anser att de förhållanden som tas upp i motionerna Fi301 (fp) och Fi303 (fp) i fortsättningen bör beaktas i detta sammanhang. Större utgifter för strandstädning bör således ingå bland de bedömningsfaktorer som ligger till grund för fördelningen av de extra skatteutjämningsbidragen. Vad utskottet anfört i denna fråga med anledning av motionerna Fi301 och Fi303 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *extra skatteutjämningsbidrag* att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi86 yrkande 5 och med

avslag på motionerna 1988/89:Fi305 och 1988/89:Fi311 yrkande 8 samt med anledning av vad som anförs i motionerna 1988/89:Fi301 och 1988/89:Fi303 samt i proposition 1988/89:150 bilaga 6 punkt 7, E 1 mom. 1 bemyndigar regeringen att utge kompensation till kommuner och landstingskommuner för år 1990 i form av extra skatteutjämningsbidrag i enlighet med vad utskottet anfört,

1988/89:FiU29
Reservationer

21. Anslag till skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m. (mom. 10)

Under förutsättning av bifall till reservation 19

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "I budgetpropositionen" och slutar med "yrkande 9" bort ha följande lydelse:

I kompletteringspropositionen föreslås att till skatteutjämningsbidrag till kommuner m. m. för budgetåret 1989/90 anvisas ett förslagsanslag av 16 263 milj. kr. Utskottet anser, i likhet med vad som föreslås i motion Fi311, att för år 1990 bör det extra skatteutjämningsbidraget ökas med 800 milj. kr. Med hänsyn härtill bör anslaget beräknas till 16 663 milj. kr.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *anslag till skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.*

att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:150 bilaga 6 punkt E 1 mom. 2 och med bifall till motion 1988/89:Fi311 yrkande 9 till *Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.* för budgetåret 1989/90 under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 16 663 000 000 kr.,

22. Anslag till skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m. (mom. 10)

Under förutsättning av bifall till reservation 20

Anne Wibble och Lars De Geer (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s.22 som börjar med "I budgetpropositionen" och slutar med "yrkande 9" bort ha följande lydelse:

I kompletteringspropositionen föreslås att till skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m. för budgetåret 1989/90 anvisas ett förslagsanslag av 16 263 milj. kr. Utskottet anser, med stöd av vad som anförs i motion Fi86, att för år 1990 bör det extra skatteutjämningsbidraget ökas med 100 milj. kr. Med hänsyn härtill bör anslaget beräknas till 16 313 milj. kr. Det innebär att utskottet avstyrker motion Fi311 yrkande 9.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *anslag till skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.*

att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:150 bilaga 6 punkt E 1 mom. 2 och med avslag på motion 1987/88:Fi311 yrkande 9 till *Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.* för budgetåret 1989/90 under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 16 313 000 000 kr.,

1988/89:FiU29
Reservationer

23. Lag om kommunalt skattestopp (mom. 11)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Utskottet har" och slutar på s.23 med "yrkande 10" bort ha följande lydelse:

I motion Fi311 (m) begärs att kommunalt skattestopp införs under åren 1990 och 1991.

Utskottet anser att en minskning av statsbidragen till kommunerna inte får leda till kommunalskattehöjningar. Utskottet förordar därför att ett lagstadgat kommunalskattestopp införs i enlighet med vad som sägs i motion Fi311 (m).

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. *beträffande lag om kommunalt skattestopp*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi311 yrkande 10 antar följande

Förslag till

Lag om begränsning i kommuns och landstingskommuns rätt att ta ut skatt för åren 1990 och 1991 m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Vid fastställande av skattesats för åren 1990 och 1991 får kommun eller landstingskommun ej överskrida den skattesats som kommunen eller landstingskommunen har bestämt för år 1989.

2 § Om särskilda förhållanden i kommun eller landstingskommun påkallar det, får regeringen efter ansökan bevilja undantag från vad som sägs under 1 §. Ansökan inges till länsstyrelse för det år ansökan avser.

3 § Högre skattesats än vad som är medgivet enligt 1 § får ej tillämpas vid debitering av kommunalskatt eller landstingskatt för åren 1990 och 1991 enligt uppbördslagen (1953:272) eller vid utbetalning av sådan skatt för något av dessa år enligt lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns eller annan menighets utdebitering av skatt m. m., om ej regeringen beviljat undantag enligt 2 §.

24. Kostnadsanalyser i regeringens propositioner (mom. 12)

1988/89: FiU29
Reservationer

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Lars De Geer (fp) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "motion Fi304" bort ha följande lydelse:

De nu uppräknade åtgärderna har uppenbarligen inte medfört en sådan förbättring som motionärerna efterlyser vad avser analyser och konsekvensbeskrivningar i propositioner som berör den kommunala sektorn. Riksdagen bör därför med anledning av motion Fi304 som sin mening ge regeringen till känna att sådana propositioner skall klart redovisa förslagets effekter för den kommunala ekonomin.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *kostnadsanalyser i regeringens propositioner* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Fi304 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Inriktningen av den kommunala ekonomin (mom. 1)

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anför:

För att kommunerna skall kunna klara angelägna och näraliggande uppgifter krävs att den kommunala konsumtionen får växa med 2 % 1989. Kraven och behoven inom den kommunala sektorns verksamhet har vuxit, t. ex. inom barnomsorg, vård och äldreomsorg. Arbetskraftsbristen har dock inneburit svårigheter att svara upp mot behoven.

Kommunernas finansiella sparande har minskat kraftigt de senaste åren. Om denna utveckling fortsätter finns en uppenbar risk att kommunerna tvingas höja utdebiteringen av skatt. Höjningen av det genomsnittliga kommunala skatteuttaget för 1989 var det största på fem år. Vi ser denna utveckling som mycket oroande. Pressen på den kommunala sektorn måste minska. Under åren 1989 och 1990 måste den kommunala tillåtas växa så att angelägna behov inom skola, vård och omsorg m. fl. verksamheter kan tillgodoses. Först därefter är det realistiskt att sätta målet till högst en procents konsumtionstillväxt.

2. Skatteutjämningsystemet (mom. 3)

Anne Wibble och Lars De Geer (båda fp) anför:

Det nya skatteutjämningsystemet har endast varit verksamt under en kort tid. Vi biträder det förslag till regler som beslutades förra året som en provisorisk lösning i avvaktan på en mer genomgripande översyn och förändring. En sådan bör genomföras med utgångspunkt från de principer som vi redovisat i motion Fi86.

3. Skatteutjämningsystemet (mom. 3) och särskild skatteutjämningsavgift (mom. 6)

1988/89:FiU29
Reservationer

Hans Petersson (vpk) anför:

Det nya skatteutjämningsystemet har nu varit i funktion under ett par års tid. I årets förslag har ökade utgifter lagts på kommunsektorn genom de olika avgifterna. En ökad utjämning sker härigenom och är nödvändig, men i fortsättningen kan inte detta ske utan att man samtidigt tillför kommunsektorn nödvändiga ekonomiska resurser för en förbättrad utveckling.

Utjämning får inte innebära att alla får lika stora ekonomiska problem, utan måste ta sikte på gemensamma förbättringar.

4. Kompensation för slopad kommunal företagsbeskattning (mom. 7) och kompensation för slopad kommunal garantibeskattnings (mom. 8)

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anför:

Från centerpartiets sida har vi i motioner till innevarande riksmöte lagt förslag till hur barnomsorgen bör utformas och även anvisat finansiering av våra förslag. Vi kvarstår vid vår uppfattning att insatserna från samhällets sida måste inriktas mot att skapa valfrihet för föräldrar vid val av barnomsorg. Med hänsyn till att beslut nyligen fattats av innevarande riksmöte om utformning och finansiering av barnomsorgen, innefattande bl. a. vårdnadsbidrag, avstår vi från att nu yrka avslag på "kompensation för slopad företagsbeskattning och slopad kommunal garantibeskattnings" eftersom detta ingick som ett led i vår finansiering av barnomsorgen. Vi avser i stället att återkomma i samband med att 1990 års budgetpropositionen presenteras.

5. Extra skatteutjämningsbidrag (mom. 9)

Gunnar Björk (c), Ivar Franzén (c) och Hans Petersson (vpk) anför:

Utskottet har avstyrkt ett motionsyrkande om att enskilda kommuners problem med eftersatt va-underhåll m. m. särskilt skall beaktas vid fördelningen av de extra skatteutjämningsmedlen (s. 21 – 22). Vi har biträtt utskottet i denna fråga men vill samtidigt framhålla att centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna föreslagit ett statligt stöd i andra former till kommunerna för upprustning av va-nätet. I en gemensam reservation till bostadsutskottets betänkande 1988/89:BoU7 föreslås således med anledning av motioner (c) och (vpk) bl. a. att ett stimulansbidrag införs för upprustning av Va-nätet. Bidraget föreslås utgå med 15 % av kostnaden enligt ett schablonberäknat bidragsunderlag.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1987: 560) om skatteutjämningsavgift

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1987: 560) om skatteutjämningsavgift

dels att 5 § skall upphöra att gälla,

dels att 2–4 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Avgiftsunderlaget utgörs av antalet skattekronor enligt taxeringsnämndens beslut vid taxeringen till kommunal inkomstskatt närmast föregående år *samt det antal skattekronor som tillskjuts för året enligt lagen (1979: 362) om skatteutjämningsbidrag.*

Avgiftsunderlaget utgörs av antalet skattekronor enligt taxeringsnämndens beslut vid taxeringen till kommunal inkomstskatt närmast föregående år.

3 §

Avgiften utgör för landstingskommun 34 öre per skattekrona.

Avgiften utgör för landstingskommun 46 öre per skattekrona.

4 §

Avgiften utgör för kommun 47 öre per skattekrona.

Avgiften utgör för kommun 69 öre per skattekrona.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989 och tillämpas första gången i fråga om skatteutjämningsavgift för år 1990.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1987: 561) om särskild skatteutjämningsavgift

Härigenom föreskrivs att 1 och 3 §§ lagen (1987: 561) om särskild skatteutjämningsavgift skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Landstingskommun och kommun skall erlagga särskild skatteutjämningsavgift om antalet skattekronor enligt taxeringsnämndens beslut vid taxeringen till kommunal inkomstskatt föregående år översti-

Kommun skall erlagga särskild skatteutjämningsavgift om antalet skattekronor enligt taxeringsnämndens beslut vid taxeringen till kommunal inkomstskatt föregående år överstiger vad som motsvarar 100

ger vad som motsvarar 125 procent av medelskattekraften.

procent av medelskattekraften. Kommun som inte ingår i landstingskommun skall dock inte erlägga särskild skatteutjämningsavgift.

3 §

Den särskilda skatteutjämningsavgiften är 6 kronor per skattekrona till den del underlaget överstiger vad som motsvarar 125 men inte överstiger vad som motsvarar 135 procent av medelskattekraften, 8 kronor per skattekrona till den del underlaget överstiger vad som motsvarar 135 men inte överstiger vad som motsvarar 145 procent av medelskattekraften, 10 kronor per skattekrona till den del underlaget överstiger vad som motsvarar 145 procent av medelskattekraften men inte överstiger vad som motsvarar 155 procent av medelskattekraften, 12 kronor per skattekrona till den del underlaget överstiger vad som motsvarar 155 procent av medelskattekraften.

Den särskilda skatteutjämningsavgiften erläggs med följande belopp per skattekrona för de delar av skatteunderlaget som ligger inom angivna procent av medelskattekraften.

Krona per skattekrona	Procent av medelskattekraften
1	100—109,99
2	110—119,99
3	120—124,99
4	125—129,99
6	130—134,99
8	135—139,99
10	140—144,99
12	145—149,99
14	150—

Särskild skatteutjämningsavgift skall dock inte erläggas för den del av skatteunderlaget som understiger det för kommunen garanterade skatteunderlaget enligt lagen (1988:491) om skatteutjämningsbidrag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989 och tillämpas första gången i fråga om särskild skatteutjämningsavgift för år 1990.

Sammanfattning	1
Inledning	1
Propositionernas förslag	2
Motionsyrkandena	3
Utskottet	9
Inriktningen av den kommunala ekonomin	9
Statsbidragen till kommunsektorn	13
Skatteutjämningsystemet	14
Inomregional skatteutjämning	15
Allmän skatteutjämningsavgift	16
Särskild skatteutjämningsavgift	17
Kompensation för slopad kommunal företagsbeskattning	19
Kompensation för slopad kommunal garantibeskattning	20
Extra skatteutjämningsbidrag	21
Anslag till skatteutjämningsbidrag till kommunerna	22
Kommunalt skattestopp	22
Kostnadsanalyser i regeringens propositioner	23
Forskning om kommuner och landsting	23
Hemställan	24

Reservationer

1. Inriktningen av den kommunala ekonomin (mom. 1) (m)	27
2. Inriktningen av den kommunala ekonomin (mom. 1) (fp)	28
3. Inriktningen av den kommunala ekonomin (mom. 1) (vpk)	29
4. Inriktningen av den kommunala ekonomin (mom. 1, motiveringen) (mp)	30
5. Statsbidragen till kommunsektorn (mom. 2) (m)	31
6. Statsbidragen till kommunsektorn (mom. 2) (fp, c, mp)	32
7. Statsbidragen till kommunsektorn (mom. 2) (vpk)	32
8. Skatteutjämningsystemet (mom. 3) (m)	33
9. Skatteutjämningsystemet (mom. 3) (c)	35
10. Skatteutjämningsystemet (mom. 3) (mp)	35
11. Inomregional skatteutjämning (mom. 4) (m)	36
12. Allmän skatteutjämningsavgift (mom. 5) (m)	36
13. Allmän skatteutjämningsavgift (mom. 5) (fp, c)	37
14. Särskild skatteutjämningsavgift (mom. 6) (m, fp)	38
15. Särskild skatteutjämningsavgift (mom. 6) (c)	39
16. Särskild skatteutjämningsavgift (mom. 6) (mp)	39
17. Kompensation för slopad kommunal företagsbeskattning (mom. 7) (m, fp)	40
18. Kompensation för slopad kommunal garantibeskattning (mom. 8) (m, fp)	40
19. Extra skatteutjämningsbidrag (mom. 9) (m)	41
20. Extra skatteutjämningsbidrag (mom. 9) (fp)	42
21. Anslag till skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m. (mom. 10) (m)	43
22. Anslag till skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m. (mom. 10) (fp)	43
23. Lag om kommunalt skattestopp (mom. 11) (m)	44
24. Kostnadsanalyser i regeringens propositioner (mom. 12) (m, fp, c)	45

1. Inriktningen av den kommunala ekonomin (mom. 1) (c).....	45
2. Skatteutjämningsystemet (mom. 3) (fp)	45
3. Skatteutjämningsystemet (mom. 3) och särskild skatteutjämnings- avgift (mom. 6) (vpk)	46
4. Kompensation för slopad kommunal företagsbeskattning (mom. 7) och kompensation för slopad kommunal garantibeskattning (mom. 8) (c)	46
5. Extra skatteutjämningsbidrag (mom. 9) (c, vpk)	
46Bilaga	
Propositionens lagförslag	47